

BOLU-BORLU ADININ TOPONİMİK KÖKLERİ: ETİMOLOJİK VE KÜLTÜREL YANSIMALAR

Toponymic Roots of the Name Bolu-Borlu: Etymological and Cultural Reflections

Tunçay ÖZDEMİR

Dr. Öğr. Üyesi Iğdır Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Iğdır,
TÜRKİYE

drtncyzdmr@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7720-072X

Çalışmanın Türü: Araştırma

ÖZ

II. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye’de yer adlarının değiştirilmesine yönelik girişimler hız kazanmış; bu durum, kültürel kimliğe müdahale niteliği taşıyan ve toplumsal hafızanın yeniden biçimlendirilmesine yönelik bir politika olarak değerlendirilmiştir. Bu girişimler arasında, Antik Çağ Anadolu’sundaki yer adlarında bulunan “polis” ekinin zamanla “poli”, “boli” ve nihayet “Bolu”ya dönüştüğü iddiası dikkat çekmektedir. Ancak, Türk Dil Kurumu’nun Halk Ağzından Derleme Sözlüğü başta olmak üzere onlarca sözlük, lügat ve ansiklopedik kaynaktaki yer alan “bolu”, “boli”, “bolat”, “bor”, “borlu”, “bora”, “borak”, “boraz”, “boraç”, “borçak”, “boruk” gibi yüzlerce, hatta binlerce ad ve sözcük, bu iddianın yeniden sorgulanmasını gerekli kılmaktadır. Bu amaçla, etimolojik sorgulamalar yapılarak kalıplaşmış terimsel kullanımlar yeniden yorumlanmış ve analiz edilmiştir. Genişletilen araştırmalar sonucunda, “Bolu” ve “Borlu” ad ve sözcüklerinin yalnızca Anadolu’da değil; Türkistan’dan Rumeli’ye, Altaylar’dan Toroslar’a, Horasan’dan Azerbaycan’a ve Tuna boylarına kadar uzanan Türk dünyasının büyük ve kadim coğrafyasında kültürel bir değer olarak yaşadığı görülmüştür. Bu çalışma “Bolu” ve “Borlu” yer adlarına yoğunlaşmış olmakla birlikte, Anadolu coğrafyasında yüzlerce ve hatta binlerce yer adının tarih içinde değiştirilmiş ya da yanlış biçimde kullanılmış olduğu da bilinmektedir. Etimolojik incelemeler, yalnızca literatürü zenginleştirmekle kalmayacak; yer adlarının tarihsel ve kültürel bağlamının daha doğru biçimde anlaşılmasına da katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Etimoloji, Onomastik, Toponimi, Bolu, Borlu

ABSTRACT

In the aftermath of World War II, attempts to change place names in Turkey gained momentum; this was considered as a policy that interfered with cultural identity and aimed at reshaping social memory. Among these attempts, the claim that the suffix 'polis' in the place names of Ancient Anatolia turned into 'poli', "boli" and finally 'Bolu' in time draws attention. However, hundreds and even thousands of names and words such as 'bolu', 'boli', 'bolat', 'bor', 'borlu', 'bora', 'borak', 'boraz', 'boraç', "borçak", 'boruk', etc. in tens of dictionaries, dictionaries and encyclopaedic sources, especially the Turkish Language Association's Dictionary of Compilation from the People's Mouth, make it necessary to re-examine this claim. For this purpose, etymological inquiries were made and stereotypical terminological usages were reinterpreted and analysed. As a result of the extended researches, it has been seen that the names and words 'Bolu' and 'Borlu' live as a cultural value not only in Anatolia, but also in the great and ancient geography of the Turkish world extending from Turkestan to Rumelia, from Altai to Taurus, from Khorasan to Azerbaijan and Danube. Although this study focuses on the place names 'Bolu' and 'Borlu', it is also known that hundreds and even thousands of place names in Anatolia have been changed or misused in history. Etymological studies will not only enrich the literature but also contribute to a more accurate understanding of the historical and cultural context of place names.

Keywords: Etymology, Onomastics, Toponymy, Bolu, Borlu

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi ve Araştırma Gerekçesi

İnsan, doğduğu ve yaşadığı çevre başta olmak üzere, etrafında gördüğü her varlık ve nesneyi adlandırma ihtiyacı duyar (Alagöz, 1984, s. 11). Yeryüzünde canlı-cansız her varlığın bir adı ve anlamı olduğu gibi, yer adlarının da kendine özgü bir dili ve anlamı vardır (Eren, 1965, s. 155-165). Günümüzde karşılaşılan kavram kargaşası, çoğu zaman "tercih" meselesi olarak açıklansa da, derinlemesine incelendiğinde bu durum tam anlamıyla bir keyfiyet halini yansıtır (Özdemir, 1997, s. 219-226). Oysa kavramların, özellikle de yer adlarının kökeni ve anlamı, toplumsal belleğin şekillenmesinde belirleyici bir işleve sahiptir. Dahası, bu konu yalnızca dilbilimsel bir mesele değil; üzerinde titizlikle durulması gereken sosyolojik boyutları da barındırır (Eröz, 1984, s. 43-53).

1.2. Kuramsal Dayanaklar

Platon, "Nesnelere birbirinden ayıran en önemli şey adlarıdır. Adını kaybeden şey, özünü de kaybeder" diyerek, toponiminin temel ilkesini yüzyıllar önce dile getirmiştir (Platon, 1983). Bu yaklaşım, yer adlarının yalnızca yön veya konum belirlemekle kalmayıp, varoluş ve kültürel kimlik açısından da derin anlamlar taşıdığını gösterir. Böylece toponimi, kültürel aidiyetin ve tarihsel sürekliliğin önemli bir göstergesi hâline gelir. Çağdaş

Türkoloji'nin kurucusu kabul edilen Alman asıllı Rus Türkolog Wilhelm Radloff, Türk dili ve kültürünün tarihsel derinliğini vurgulayan önemli bir bilim insanıdır. Güney Sibiry Türk Boylarının Halk Edebiyatı ile İlgili Örnekler (1866) adlı eserinde, “Yeryüzündeki hiçbir dil ailesi Türkçe kadar geniş sahalara yayılmamıştır” diyerek, Türkçe'nin hem coğrafi hem de kültürel açıdan ne denli yaygın ve köklü olduğunu belirtmiştir (Ligeti, 1991, s. 3-22). Bu tespit, Türk dilinin tarihsel ve kültürel önemini ortaya koyan güçlü bir vurgudur.

Dil ve kültür arasındaki bu bağ, Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından da Sadri Maksudî Arsal'ın eserine yazdığı notta açıkça ifade edilmiştir: “Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması, millî hissin gelişmesinde başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir, yeter ki bu dil şuurla işlensin. Ülkesini, yüksek istiklâlini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.” Bu sözler, dil ile millî bilinç arasındaki kopmaz ilişkiyi net biçimde ortaya koyar. Dil ile düşünce arasındaki sıkı bağ, insanın yaşama ve doğaya bakışını doğrudan şekillendirir. Kullandığımız sözcüklerin ve terimlerin anlamlı ve anlaşılır olması, bireyin toplumsal varlığını oluşturan temel unsurlardan biridir. Bu nedenle dil, yalnızca bir iletişim aracı değil; aynı zamanda kimlik ve kültürün taşıyıcısıdır. Sonuç olarak, yer adlarının kökenine ilişkin değerlendirmeler yalnızca etimolojik bir mesele değil; tarihî, beşerî, coğrafi, kültürel ve sosyolojik katmanları barındıran çok yönlü bir tartışma alanıdır.

1.3. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu makalede, “Bolu” adı üzerinden Türk toponimisinin kökleri, sürekliliği ve kültürel aidiyet ilişkisi etimolojik bir perspektifle ele alınacaktır. Çalışmanın temeli, ayrıntılı bir literatür taraması ile yorumlayıcı (hermenötik) yöntemle dayanmaktadır. Bu analiz, gözlem ve inceleme metodolojisi çerçevesinde yürütülmüş; nicel veri üretiminden ziyade konuya ilişkin ayrıntılı tanımlamalar yapmayı amaçlayan nitel bir teknik kullanılmıştır (Uçak, 2000, s.255-279). Böylece, uzun yıllar boyunca süregelen ve kalıplaşmış terimsel kullanımlar yeniden yorumlanmış ve analiz edilmiştir.

2. TÜRKİYE'DE YER ADLARININ DEĞİŞTİRİLMESİ VE ERKEN DÖNEM ÇALIŞMALAR

2.1. Araştırma Merakı ve Çalışmanın Arka Planı

Bu çalışmanın temelleri, 1980'li yıllarda başlayan oldukça uzun soluklu bir araştırma merakına dayanmaktadır. Bolu, Borlu, Bor, Boran, Çor, Çorlu, Çorum gibi benzer adların kökenini incelemek ve bu adların Helenistik kökenli oldukları yönündeki iddialara karşı bilimsel kanıtlar ortaya koymak

amacıyla yıllar boyunca belge ve bilgi toplanmış, ilgili literatür titizlikle taranmıştır. Bu köklü araştırma merakı birikimi, yer adları konusundaki bilimsel yaklaşımların önemini ortaya koyarken, karşılaşılan uygulama ve yorumların ne denli yüzeysel ve hatalı olabileceğini de göstermektedir.

2.2. Güncel Sorunlar ve Bilgi Kirliliği

Yer adları konusundaki en dikkat çekici sorunlardan biri, başta Türkiye'deki il yıllıkları olmak üzere çeşitli basın-yayın organlarında, yerel yönetimlerin internet sitelerinde ve sosyal medya platformlarında yer adlarının etimolojik açıklamalarının çoğunlukla bilimsel temelden yoksun, tekrara dayalı ve yüzeysel biçimde sunulmasıdır. Özellikle bu açıklamalarda yer adlarının Grekçe veya Yunanca kökenli olduğu yönündeki iddialar, çoğu zaman herhangi bir dilbilimsel veya tarihsel dayanak olmaksızın tekrar edilmekte; bu durum hem bilgi kirliliğine yol açmakta hem de kültürel sürekliliğin zayıflamasına neden olmaktadır (Ögel, 1993).

2.3. Erken Dönem Çalışmalar

Bu bilimsel ve kültürel sorunlar ışığında, yer adları konusundaki ilk sistematik çalışmaların Cumhuriyetin ilk yıllarına dek uzandığını belirtmek gerekir. Bu yıllarda yayınlanan ve topografya haritalarından derlenen bilgilere dayanan “Anadolu’da Türklere Aid Yer İsimleri” öncü çalışmalardandır (Atsız-Naci, 1926-1928, s.2). 1929 yılında Maarif Vekâleti tarafından yayınlanan “Coğrafi İsimlerin İmlaları Hakkında Rapor” ise, yer adlarının kullanımında birliği sağlamaya (standartlaşma) yönelik ilk resmi adım olmuştur. Bu gelişmeler, yer adlarının tarihsel ve kültürel boyutlarının bilimsel bir zeminde incelenmesini teşvik etmiştir. 1930’lardan itibaren ise (Namık, 1934, s.104; Wittek, 1935, s.193–240; Işıtman, 1945, s.52–61; Bilgiç, 1946, s.381–424; Doğru, 1978, s.121; Kırzioğlu, 1984, s.758–796; Umar, 1993, s.6–865), bu adların kökenlerini ve değişim süreçlerini ele alırken; sosyolojik ve etnolojik yaklaşımlar ise (Oy, 1964, s.145–146; Eröz, 1966, s.176–188; Eröz, 1972, s.107–119; Eröz, 1974, s.271–317; Sevinç, 1983, s.1–138; Güzelbey, 1987, s.30–39) yer adlarının halk kültürü ve toplumsal yapı ile ilişkisini incelemiştir. Dilbilimciler de yer adlarını etimolojik açıdan inceleyen pek çok çalışma yayınlamışlardır (Eren, 1965, s.155–165; Eren, 1972, s.263–266; Başkan, 1971, s.237–251; Başkan, 1974, s.185–193; Demircan, 1976, s.402–411; Gülensoy, 1979, s.73–98; Gülensoy, 1984, s.43–55, 87–147; Gülensoy, 1995, s.163; Gülensoy, 2015, s.145).

2.4. Coğrafyacıların Katkıları

Yer adları konusunda coğrafyacıların da önemli katkıları olmuştur. Alagöz (1984:11–23) genel değerlendirmeler yaparken; Emiroğlu, Bolu

çevresindeki yer adlarının tarihî faktörlerin etkisini incelemiştir (1984, s.285–288). Karaboran, Anadolu'nun farklı yerlerinden örneklerle mevki adlarını ele almıştır (1982, s.133; 1984, s.97–148; 1989, s.153–182). Erinç ise özellikle ekzonimler konusunu işlemiştir (1986, s.21–22; 1989, s.9–13). Ayrıca Bozyiğit'in (1995) adbilim bibliyografyası, bu alanda bütüncül bir bakış açısı sunmaktadır. Daha yakın dönem çalışmalar arasında Yalçın (1999), Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki yer adlarının tarihî ve kültürel kökenlerini inceleyerek, bu adların bölgenin çok katmanlı geçmişine ışık tuttuğunu belirtmiştir. Koca (2005), Türkiye genelinde yer adlarının değişim süreçlerini ve bu değişimlerin coğrafi etkilerini ele alarak, bu adların zamanla nasıl dönüştüğünü ortaya koymuştur. Yıldırım (2024), Samsun'un Alaçam ilçesindeki yer adlarını analiz etmiş ve nüfus hareketlerinin bu adlar üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Bozdoğan ve Benek (2022), yer adlarını sadece tanımlayıcı unsurlar olarak değil, aynı zamanda toplumsal hafızayı şekillendiren unsurlar olarak ele almışlardır. Armağan (2024) ise Kurtlupa örneği üzerinden Türkçe yer adlarının dilsel ve kültürel yapısını incelemiş, bu adların tarihsel sürekliliğini vurgulamıştır.

2.5. Değişim Süreçleri ve Kültürel Sonuçlar

Tüm bu bilimsel çabalara rağmen, Anadolu'da kadim yer adlarının yok sayılması ya da sık sık değiştirilmesi süreci devam etmiştir. Bu durumun ilk örneklerinden biri, Dede Korkut Kitabı'nda açık biçimde “Aladağ” olarak geçen dağın, bin yıllık adı yerine “Ağrı” gibi daha geç dönemli ve bağlamsal kökeni belirsiz bir adla anılması, yer adlarının tarihsel sürekliliğine yönelik ihmalin somut bir örneğidir. Bu tür adlandırma tercihleri, özellikle “Ararat” gibi tarihsel ve politik tartışmalara açık söylemlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (Ergin, 2020, s.207). BüyükAğrı Dağı'nın kuzey yamacında yer alan ve Dede Korkut Kitabı'nda adı geçen “Ahuri/Ahura”, “Arku Beli” ve “Arkuri” adının değiştirilmesi, sürecin devam ettiğini göstermektedir (Eyüpoğlu, 2023, s.39-63). “Dalbahçe” veya “Yenidoğan” gibi gelişigüzel adlandırmalar kültürel sürekliliğin kopmasına neden olmaktadır. Ayrıca, “Kale” yerine Demre, “Güroymak” yerine Norşin, “İznic” yerine Nikea, “Ürgüp” yerine Kapadokya, “Behramkale” yerine Asos, Baykal Gölü'nden boşalarak Yenisey'i besleyen Angara Nehri (Tunguska) ve bu nehir üzerinde kurulu “Angara” şehri ve adı dururken (Angaraland; bkz. Siberia (continent), Wikipedia), eski Yunanca'dan alıntı “Ankyra-Angora”; “Filibe” yerine Plovdiv, “Kalkandelen” yerine Tetova, “Üsküp” yerine Skopa, “Diyarbakir /Diyarbakır” yerine Amed, “Van” yerine Tuşba, “Batı Karadeniz” yerine Bitinya, “Adana veya Çukurova” yerine Kilikya, “Selçuk” yerine Ephesus / Efes ikâmesi gibi isabetsiz ve yersiz örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu gibi

değiştirmeler de tarihsel bilinçten uzak uygulamalardır ve sorunun genişliğini göstermektedir (Karaboran, 1982, s.133)

Ad değiştirme süreçleri kimi zaman Atatürk'le ilişkilendirilerek meşrulaştırılmaya çalışılsa da Selçuklu Sultanı Alâattin Keykubat'a izafeten konulan "Alaiye" adının "Alanya" biçimine sokulması, tarihî bilincin yok sayılmasına ve yanlış anlamalara yol açmaktadır. Hatta bu durum, "Alanların kurduğu şehir" gibi hatalı yorumların doğmasına neden olmaktadır (Doğru,1984:288). Bu tür uygulamalar, tarihsel gerçeklerle çelişmekte ve toplumsal hafızayı zayıflatmaktadır.

2.6. Köy Adlarında Değişim ve Toplumsal Hafıza Zayıflaması

Selçuklu döneminden itibaren yerleşilen köy adlarının da zaman içinde değiştiği görülmektedir. 16. yüzyılda Taraklı-Borlu kazasında kayıtlı 2 adet "Kayı" ve 4 adet "Avşar" köyü bulunmasına rağmen günümüzde Karabük'te adı yaşayan yalnızca 1 kayı köyü kalmıştır. 1897 Kastamonu Vilayet Salnamesindeki Safranbolu, Karabük, Ulus ve Eflâni köy adlarının çoğu bugün farklı adlarla anılmaktadır (Yazıcıoğlu, 1982). Bu durum, politik, ideolojik veya idari gerekçelerle yapılan müdahalelerin yerel kimlikleri silikleştirdiğini ve toplumsal hafızayı zayıflattığını göstermektedir.

2.7. Ad Değiştirme İhtisas Kurulu: 1940 Sonrası Değişiklikler

1940 yılından sonra Türkiye'de, Türkçe olmadığı ve birbirine karıştığı gerekçesiyle yaklaşık 12.000 köyün adı değiştirilmiş; dağ, tepe ve mevki adları da bu uygulamadan nasibini almıştır (Tunçel, 2000, s. 23–34). Oysa Türkler, Ön Asya'ya (Horasan–Anadolu) geldiklerinde köyleri kurmuş ve bu köylere geldikleri yerlerin, boy veya soy adlarını vermişlerdir (Köylerimiz, 1981; Süme, 2018, s. 263–291). Bu nedenle Anadolu'daki şehir adlarından çok, köy adlarının Türkçeye dayandığı belirtilmektedir (Doğru, 1984, s. 286). Strabon da, Atinalıların kölelerine geldikleri yerlerin adlarını verdiklerini ifade etmektedir (Karakaş Özür, 2015, s. 83).

Türkçe yer adları meselesini –örneğin Türkiye'de Meskûn Yerler Kılavuzu (1946) gibi kaynakların ortaya koyduğu biçimiyle– önemsiz görmek; bu adların gelişigüzel değiştirilmesine veya gayriciddi biçimlerde adlandırılmalarına göz yummak, yalnızca kültürel bir zaafiyet doğurmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal hafızanın zedelenmesine de neden olabilir. Hâlbuki Türk devlet geleneğinde şahıs adlarının rastgele verilmediği, derin bir anlam ve kültürel arka plan taşıdığı bilinmektedir (Sümer, 1999, s. 173).

Yer adlarının da tarihsel, coğrafi ve kültürel bağlam içinde gelişigüzel verilmediği; aksine belirli anlamlar ve referanslar taşıdığı unutulmamalıdır (Yediyıldız, 1984, s. 25–41; Orcan, 1984, s. 55–62). Bu anlayışın yitirilmesi, yalnızca simgesel düzeyde bir kimlik aşınmasına yol açmakla kalmaz; aynı

zamanda sınırların zamanla değişmesi ve anlamını yitirmesiyle birlikte, toprak kaybı gibi somut ve tarihsel sonuçlar da doğurabilir. Dahası, bu durum, geri dönülemez kültürel ve coğrafi kayıpların habercisi olabilecek daha geniş çaplı bir kimlik ve aidiyet krizine işaret etmektedir. Bu bağlamda bir örnek verilecek olursa; Batılı kaynakların 15. yüzyıldan itibaren Muş, Ahlat, Bayburt ile Erzurum–Kars havalisi gibi Doğu Anadolu vilayetlerini Türkmenia (Türkmen Ülkesi/Türkmenlik) olarak adlandırmaları, söz konusu coğrafyada Akkoyunlu ve Karakoyunlu Türkmenlerinin siyasi ve demografik hâkimiyet kurmuş olmalarına dayanmaktadır. Nitekim Ahmet Vefik Paşa da Erzurum dolaylarını “Türkmenlik” şeklinde nitelendirmekte ve bu ifadeyi büyük olasılıkla Batı literatüründe yer alan Turcomanie teriminin karşılığı olarak kullanmaktaydı.

Bu tür adlandırmalar, yalnızca coğrafi bir betimlemeden ibaret olmayıp; aynı zamanda kültürel aidiyetin ve tarihsel hâkimiyetin somut göstergeleri olarak değerlendirilmektedir. Bu tarihsel ve kültürel süreklilik bağlamında, özellikle “Türkmenlik” gibi yer adlarının izini sürmek, yalnızca geçmişin değil, bugünkü kimliğin ve aidiyet bilincinin de anlaşılmasına katkı sunmaktadır. Nitekim “Türkmen” adı, 19. yüzyılın sonlarına kadar bir kaza olarak varlığını sürdürmüştür. Hicrî 1266/1850 tarihli salnamelere göre Türkmen nahiyesi, Diyarbakır vilayeti içinde yer almakta olup günümüzdeki Bismil (eski adıyla Basmil) yöresini kapsamaktadır. Ancak Hicrî 1273/1856 tarihli kayıtlarda geçen “Giki maa Türkmen” nahiyesi, 1864–1867 islahat döneminde yapılan idari düzenlemeler sonucunda “şark nahiyesi” gibi yeni adlandırmalar içinde kaybolmuş; böylece Türkmen adına dair son izler de silinmiştir (Baykara, 2015, s. 29).

Güneydoğu Anadolu’daki Oğuz–Türk boylarına ait yer adları konusunda yapılan çalışmalar, bu tarihsel sürekliliği ve kimlik meselesini daha görünür kılmaktadır. Nitekim Baydil’in yayımladığı makalede (2007, s. 675–692), yaşanan siyasi ve sosyal olguların, bölgedeki Türk kimliğinin yeniden ortaya konulmasını ve böylece kimlik bunalımının önüne geçilmesini zaruri hâle getirdiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, yer adlarının korunması ve doğru şekilde yorumlanması, yalnızca tarihsel bir mesele değil; aynı zamanda sosyolojik bir zorunluluk olarak da değerlendirilmektedir.

Platon’un da belirttiği üzere, “Adını kaybeden şey, özünü de kaybeder.” Ancak yer adlarını inceleyen toponimi bilimi açısından, adlandırmaya dair deliller ortadan kalksa bile geçmişini anlamlandırmak ve mekânın tarihsel bağlarını ortaya koymak her zaman mümkündür (Tümertekin & Özgüç, 2019, s. 184). Nitekim yer adları, bir milletin tarih sahnesindeki varlığını belgeleyen hakikî tapu senetleridir (Cumbur, 1984, s. 201–217). Bu nedenle bir yere ad vermek, tıpkı bir çocuğa ad koymak gibidir; bu eylem, ya aidiyetin kabulü ya

da onun reddi anlamına gelir. Bu bağlamda coğrafya, tarih boyunca yalnızca fiziki (somut) ya da soyut bir mekân değil; aynı zamanda adlandırma ve sahiplik üzerinden şekillenen bir kültürel kimlik ve aidiyet alanı olarak değerlendirilmiştir.

3. TOPONİMİK BELGELER: BOLU-BORLU

“Bolu” adına yönelik merakım lise yıllarına dayansa da, bu ilgi asıl olarak doktora tezim sürecinde derinleşmiştir. Taksim Atatürk Kütüphanesi’nde Bolu, Devrek ve Gerede’yi kapsayan Viranşehir Sancağı’na ait kayıtları incelerken "Eflânıborlu" adıyla karşılaşmam, bu merakı yeni bir yöne taşımıştır (Karal, 1943, s.208). Bu gözlem, Bor-Borlu-Bolu ile Çor-Çorlu-Çorum gibiyer adları arasında tarihsel ve dilsel bir bağlantı olabileceği düşüncesini doğurmuştur. Araştırmalarımın ikinci aşamasında, 1807 yılında İpek Yolu güzergâhını izleyen bir Fransız coğrafyacının seyahat notlarına ulaştım. 1832 yılında Paris’te yayımlanan “Bulletin de la Société de Géographie” dergisinde yer alan bu yazıda, Bolu’nun nüfusu 4-5 bin civarında verilmekte; ayrıca Göynük yakınlarındaki Taraklıborlu, "Taraklıborli" şeklinde anılmaktadır (Özdemir, 1992, s.26). Cevdet Türkay’a göre Osmanlı İmparatorluğu, vergiye bağlanan göçebeler arasında "Yörükân-ı Taraklı" adlı topluluğu bu yöreye yerleştirmiştir (Türkay, 1979, s.800). Safranbolu’nun da 14. yüzyıldan 1871’e dek salnamelerde "Taraklıborlu" adıyla yer aldığını görüyoruz. Ancak 1871 tarihli Kastamonu Vilayeti Salnamesinde bu yerleşim "Zağfiranborlu" adıyla kaydedilmiştir. Aynı ad, Bartınlı İbrahim Efendi’nin 1749 tarihli “Cihannüma’nın İlaveli Nüshası” adlı makalesinde ve Ahmet Lütü Efendi’nin “ Tarih-i Lütüfi “adlı eserinde de yer alır (Yazıcıoğlu, 1982, s.33). Âşıkpaşazâde Tarihi’nde ise bu yer doğrudan "Borlu" olarak geçmektedir.

1940 yılında, “Ad Değiştirme İhtisas Kurulu” tarafından yürütülen politikayla Türkçe olmayan adların değiştirilmesi sürecinde "Zağfiranborlu" adı "Safranbolu" ya dönüştürülmüştür. Bu değişikliğin sadece fonetik bir uyarılma olmadığı, tarihsel ve kültürel bağları da kopardığı açıktır. "Zağfiran" unsurunun "Safran"a dönüşmesi bir dereceye kadar anlaşılabilir olsa da "Borlu" ekinin yok edilmesi, kolektif belleğin tahrifi anlamına gelir. Oysa ERİNÇ, ekzonimlerin kullanımı hususunda şu ifadeyi kullanmaktadır: “...bunları bir milletin dilinden çıkarıp atmak imkânsız, hatta anlamsız olduğundan böyle bir davranışı (ekzonimleri parantez içinde vermek) bu konuda tutulacak en isabetli yol saymak gerekir” (Erinç, 1986, s.21-22).

Benzer bir tahrifat, Kayseri yakınlarındaki Şirvan Dağı’nda da yaşanmış, bu ad "Gökçe Dağ" olarak değiştirilmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 1977). Oysa "Şirvan" adı, sadece Siirt’teki bir ilçe adı değil, aynı zamanda

Azerbaycan'da Hazar Denizi'ne yakın bir bölge, Kür (Gür) nehrinin kuzey kıyısındaki Şirvan Düzlüğü'nde yer alan kadim bir şehirdir (Kırzıoğlu, 1992). Benzer şekilde "Eflânıborlu" da "Eflâni"ye dönüştürülmüş, ancak bu kez "borlu" unsuru tamamen ortadan kaldırılmıştır. Bu iki yerleşim (Safranborlu ve Eflânıborlu), tarih boyunca "borlu" ekiyle anılmışken, söz konusu değişiklikler kimin nereden geldiğini ve kim olduğunu unutturmak suretiyle kimliksel bir kırılmaya yol açmıştır.

Anadolu'daki "Bor" ve "Borlu" gibi adlar, Karapapak Türklerinin anayurdu sayılan Borçalı bölgesiyle ilişkilidir (Kırzıoğlu, 1984; Çobanlı, 1996, s.17). Borçalı toponimisinin yapısı incelendiğinde, bu yer adlarının tarihsel olarak birbirinden bağımsız olmadığı açıktır (Memmedli, 1995; Albayrak ve Hacaloğlu, 2002). "Borlu" aynı zamanda Kıpçak (Kuman) boylarından birinin adıdır (Yücel, 1964, s.18). Bu durum, "Bolu" adının "Borlu" dan türediği ve zamanla fonetik değişime uğradığı teziyle desteklenmektedir (Özdemir, 1992, s.26). Bu tezin bir yansıması da Taraklıborlu adının daha sonra güya sadeleştirilerek sadece "Taraklı" haline gelmesidir. Bolu'nun güneybatısında Taraklıborlu (Göynük), kuzeydoğusunda Eflânıborlu ve Zağfiranborlu, doğusunda ise tarihsel kaynaklarda "Gerede-i Borlu" olarak geçen Gerede yer alır (Yazıcıoğlu, 1982; Sümer, 1967). Antik kaynaklarda Gerede, "Krateaia" ya da "Flaviopolis" adlarıyla anılmakta; Cl. Cahen ise "Girdebolu Beyliği"nden söz etmektedir (Cahen, 1984). C. Texier, Küçük Asya eserinin üçüncü cildinde Gerede'nin "Krateia"dan türediğini belirtir.

Tüm bu veriler, Bolu adının tarihsel evrimini sadece bir fonetik değişim olarak değil, aynı zamanda sosyo-politik ve kültürel bir sürecin sonucu olarak değerlendirmeye olanak tanımaktadır. Türkiye'deki yer adları üzerine yapılan değerlendirmelerde, uzun süredir devam eden, metodolojik açıdan sorgulanabilir, indirgemeci, tekrarlayıcı ve bilimsel temeli yetersiz atıfların yaygın olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, söz konusu yakıştırmaların nesnel geçerliliğini ve akademik tutarlılığını tartışmaya açmaktadır.

Kültürel çatışmalar bağlamında bir kampanya niteliği taşıyan bu süreç, yer adlarının topyekûn başka dillere dönüştürülmesi şeklinde tezahür etmektedir (Ertem, 1973, s.230). Bu durum, yer adlarının tarihsel ve kültürel bağlamından kopararak, ideolojik bir dönüşüm aracına dönüştürüldüğü eleştirilerini beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, antik çağda adının içinde 'polis' eki bulunan yer adlarının zamanla değişerek kısaldığı ve Yeni Helen dilinde önce 'Poli'ye, ardından 'Boli/Bolu'ya dönüştüğü iddia edilmektedir. Bolu adının da buradan geldiği öne sürülmektedir (Ramsay, 1961, s.46-66; Darkot, 1978, s.707-709; Robert, 1980, s.5; Umar, 1993, s.171;

Nişanyan, 2020, s.283-290). Hatta Darkot, Filyos Irmağı'nın antik çağdaki adı olan 'Billaios', 'Bilion' ve 'Bileum' arasında bir yakınlık kurmaktadır (Özdemir, 1992:26). Benzerlik ve ilişki kurmak isteyenler için bu tür bağlantılar kurulabilir, ancak durumun gerçekten iddia edildiği gibi olup olmadığı bilimsel olarak daha derinlemesine incelenmeyi gerektirmektedir. Ancak söz konusu yaklaşımlarda belirgin bir keyfiyet gözlemlenmektedir.

Otorite sayılan Türkologlarının eserlerinde dahi zaman zaman isabetsiz etimolojik yorumlara rastlanabilmektedir (Ural, 2000). Bu durum, bilgi eksikliğinden ziyade, araştırmacıların bakış açıları, yetişme biçimleri ve benimsenen metodun yetersizliğinden kaynaklanmaktadır (Tekin, 1959, s.379-406). Antik dönem şehir adlarının Türkçenin fonetik yapısına uyarlanmış şekillerinin korunduğu, ancak isim değişikliklerinin yeterli araştırma ve düşünce derinliği olmaksızın yapıldığına dair görüşler de mevcuttur (Kütükoğlu, 2012, s.147-166). Üstelik Türkçe'de yeteri kadar "bol" ve "bolu" kelimeleri vardır. Bursa Hüdavendigâr Sancağına bağlı olarak Biga'da kışlak, İnegöl'de yaylakları bulunan "Bolular Yörükleri" tarihi belgelerden günümüze yansıyan bir addir (TDK, 2012, s.363).

W. Radloff (Radloff, 1856, s.9-29) gibi dünyanın en önemli dil-kültür araştırmacılarından birinin 157 yıl önce dünyanın en geniş ve zengin dillerinden biri olduğunu belirttiği Türkçe'de Bolu- Bor-Borlu-Çor-Çorlu gibi tamamıyla Türkçe olan sözcüklerin herhangi bir anlamı ve karşılığı olmaması mümkün değildir. Bazı çevrelerin "Boli" kelimesini Yunancadan, "Bor" kelimesini ise Fransızcadan alındığı yönündeki iddiaları, dilbilimsel ve tarihsel verilerle çelişen, temelsiz ve yanıltıcı yakıştırmalar olarak değerlendirilmektedir. Bu tür yaklaşımlar, Türkçe yer adlarının özgünlüğünü gözardı ederek, dış kaynaklı etimolojilere dayanma eğilimindedir.

Öte yandan, Babiller, Etrüskler ve Fenikelilerin 'polis' olgusunun ilk uygulayıcıları olduğu ileri sürülse de, 'polis' kavramının MÖ VII. yüzyılda Antik Yunan medeniyetinde ortaya çıkmış şehir devletçikleri olduğu genel kabul görmektedir. Özellikle belirtmelidir ki dönemin koşullarında Avrupa'daki ilk kentleşme düzeyine bu kültürde ulaşılmıştır. Bu kültürün ilk etkilediği coğrafya ise Anadolu olmuştur. Ancak tarihi kaynaklara göre Anadolu'da 220 antik şehir bulunmasına rağmen, bu kentlerden yalnızca 14'ü 'polis' eki taşımaktadır. Bu kentler arasında Adrianopolis (Edirne), Klaudyopolis (Bolu), Konstantinopolis (İstanbul-Yunancada hâlâ bu adla anılmaktadır), Faustinopolis (Ulukışla), Hierapolis (Denizli), İrenopolis (Ermeneke), Metropolis (Torbalı), Miletopolis (Mustafakemâlpaşa), Neapolis (Antalya), Nikopolis (Şebinkarahisar), Pompeipolis (Mersin ve Taşköprü), Tripolis (Tirebolu) ve Rhodiapolis (Kumluca) yer almaktadır. Bu durum, 'polis' ekinin Anadolu'daki yer adlarının geneline yayılan bir özellik

olmadığını ve bu ekle ilişkilendirilen etimolojik varsayımların dikkatle değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Yukarıda sıralanan 'polis' ekli şehirlerden sadece Klaudyopolis (Bolu) ve Tripolis'in (Tirebolu) söz konusu etimolojik değişime uğradığı iddia edilmektedir. Bu ilginç iddialara göre, Türkiye'deki Tirebolu, Libya'nın başkenti Trablusgarp ve Lübnan'ın kuzeyindeki Trablusşam'ın (Grekçe Tripoli) hepsi "Tripoli" kökenlidir. Ancak bu tür bir genelleme, öne sürülen etimolojik yaklaşımların yüzeyselliğini ve bilimsel dayanaktan yoksunluğunu ortaya koymaktadır. Zira farklı coğrafyalardaki yer adlarının yalnızca ses benzerliği üzerinden tek bir kökene indirgenmesi, dilbilimsel ve tarihsel gerçeklikleri göz ardı eden bir yaklaşım olup bu tür iddiaların geçerliliğini ciddi bir şekilde zayıflatmaktadır.

Öte yandan Türkiye coğrafyasında 'Bolu' adını taşıyan pek çok yerleşim yeri ve akarsu bulunmaktadır (Harita.1) Bunlar arasında başta Bolu ili ve şehri olmak üzere, Bolucan köyü(Sivas), Balyanbolu köyü (Aydın), Canbolu Deresi-Köprüsü (şimdilerde Çapraz çay) (Karacabey-Bursa), Misebolu köyü (Mudanya-Bursa), Safranbolu (Karabük-Zonguldak), asıl adı İneborlu olan İnebolu (Kastamonu - BOA, 2013:696), Gelibolu (Çanakkale), Kestanbolu kaplıcaları (Ezine-Çanakkale), Tekebolu-Tekebolu-Tekkebolu (Dutluca-Burhaniye), Tirebolu (Giresun),Hayrabolu (Tekirdağ), Yanbolu deresi (Arsin-Trabzon) ve Edrenbolu (Edirne - İçişleri Bakanlığı: 1946) gibi örnek sayılabilir (**Bkz: Ek Çizelge 1**).

Pek az bilinen Bolu yer adları (Emiroğlu, (1984, s.285-288) arasında ise; Gölpazar-ı Bolu (Bilecik), Eflani-i Bolu, Çar-şamba-i Bolu (Domaniç / Kütahya), Pavli-i Bolu Seben/Bolu, Taraklu-yı Bolu ve Akçaşehir-i Bolu'dan başka Liva Merkezi Bolu'dan "Boli" olarak söz edilmektedir. Aslında Bolıvadin / Bolvadin de bu bolı / bolu kökündendir. Trabzon Livası kayıtlarında Yavabolu (Görel) sancağı bulunmaktadır (Baykara, 2015, s.243-226-227). Osmanlı Yer Adları II adlı eserde Hüdavendigâr Sancağı, İnegöl kazası, Karagöz köyü, "Adabolu" çiftliği adı yer almaktadır (BOA, 2013:43).

Bu geniş dağılım, 'Bolu' ve benzeri kelimelerin Türkçedeki yaygınlığını ve muhtemel Türkçe kökenini destekleyen önemli bir gösterge olarak değerlendirilmelidir. Yer adlarının coğrafi dağılımı, tarihsel ve kültürel bağlamların izini sürebilmek açısından harita önemli bir veri kaynağıdır. Bu çerçevede, Bolu ve Borlu adlarını taşıyan yerlerin Türkiye'deki dağılımını göstermek amacıyla Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) üzerinden Türkiye'nin il sınırları ile SRTM sayısal yükselti modeli kullanılarak çizilen haritalarla Bolu ve Borlu adlarını harita üzerinde analiz etmek mümkün hale gelmiştir (Bkz: Ek Harita 1 ve 2).

Bugün bile Türk Dünyası'ndan (Avcıoğlu, 1978, s.1958) canlı, derin ve anlamlı izler taşıyan ve Türklerin en azından Rumeli göçlerinden önce yoğun olarak yaşadığı ama günümüzde adacıklar şeklinde varlığını sürdürebildiği Balkan coğrafyasında (Özdemir, 2011, s.171-186) Niğbolu (Plevne / Bulgaristan), Yanbolu (Silistre / Bulgaristan), İznebol (Pernik Bulgaristan), Durabolu (Eski Cuma / Bulgaristan), Süzebolu (Burgaz-Bulgaristan), Etrebolu Sofya /Bulgaristan) gibi yer adları toponimik yapının tarihi ve kültürel sürekliliğini desteklemektedir. Bunlardan biri de Varna iline bağlı bir Türk köyü olan Bolayır Bolluk-su'dur (Acaroğlu, 2006,s.143). Köyün adı iki kez tahrif edilmek suretiyle 1880 ve 1934 yıllarında Slavlaştırma politikasına kurban edilmiştir. Hâlbuki Bulgar tarihçi Mariya Todorova "Balkanlar'da Osmanlı mirası aramak abestir çünkü Balkanlar'ın kendisi Osmanlı mirasıdır" demişti (URL-2).

"Bolu'dan sonra tartışmaların merkezine yerleşen Tirebolu'nun 'tire' unsuru için 'tri' kökenini ileri sürenlerin, bu sözcüğe yabancı olmadıkları açıktır; dolayısıyla bu bağlantıyı görmezden gelmeleri bilinçli bir tutumdur. Nitekim büyük coğrafyacı Cevdet Türkay, bu durumu yıllar önce açıklığa kavuşturmuştur. Buna göre; Anadolu coğrafyasındaki Türk boyları arasında Diyarbekir Eyaleti Siverek Sancağı'nda mukim Tireli (Tirelü) Tirikanlı (Tilkanlı), Tirekânluboyu bulunduğu ve konar-göçer ekrâd Yörükânı taifesinden oldukları belirtilen bu boy mensuplarının Erzurum, Kars, Çıldır, Sivas, Kayseri, Kütahya, Rakka Karahisar-ı Şarki, Ankara, Malatya Meraş, Kırşehir, Konya, Kütahya ve Mardin eyaletleri ile Ergani, Kengiri, Mucur, Hacıbektaş, Zile, sancaklarında yaşadıkları kayıtlıdır (Türkay, 2012,140-616).

Görüldüğü gibi Anadolu Coğrafyasında birçok 'tiri-tire'sözü-adı vardır. Diğer bir kaynakta ise 275 Tiri-Tire oymağı bulunmakta. "Genceli Tiri", Aydın Sancağı ve Çeşme kazalarında mukim Bayındır boyuna mensup "Kızıl Tiri", "Kızılderzi Tiri" oymağı, Menteşe (Muğla) Milas (Beçin-Peçin) kazasında "Yeni Haydar Tiri" olmak üzere yüzlerce "Tiri/Tire"yer, soy, cemaat adı kayıtlıdır (Halaçoğlu, 2012:880-935-1463-2243). Türkiye'de Gence adında bir yerleşme yoktur. Bu nedenle Gence ve Genceli Tiri açıklamaya muhtaç değildir. Çünkü Gence, Azerbaycan'ın Bakü'den sonra en büyük, en kalabalık ve tarihî şehridir. Ayrıca Anadolu'nun birçok yöresinde ve Karadeniz bölgesinin birçok il ve ilçesinde de Çepni boyunun yoğun ve yerleşik olduğu bilinmektedir. Tirebolu bunlardan biridir ve bir Türk yerleşimidir. Çünkü Tirebolu'nun asıl adı da Tireborlu'dur. Tirebizon/Trabzon adı da bu bakış açısıyla yeniden değerlendirilmelidir. Görele ilçesinin adı da aslında 'Parabolü'dür (Halaçoğlu,1991:131). Çullıyan Yörükleri'nin yoğun olarak yurt edindikleri Batı Anadolu bölgemiz ve

özellikle Aydın, İzmir/Tire tamamıyla bu kapsamda değerlendirilmelidir (Halaçoğlu, 2012, s.401-550).

Öte yandan Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'nın "Osmanlı Yer Adları: II" adlı eserinde Trabzon Livası'na bağlı kazalar sıralandıktan sonra şehir ve kasabalar başlığı altında 3.sırada "Diribolu nefis" şehri ve "Diribolu Kalesi" kayıtlıdır (BOA, 2013, s.19). Bir başka kayıttta ise Kütahya sancağı, Lazkiye (Denizli) kazası, Direbolu köyü mevcuttur (BOA, 2013, s.68). Böylece konuya 'tri' iddiasından sonra 'tire' ve şimdi de 'diri' ve "dire" de katılmış oluyordu. Aynı kaynaktta, Arhavi/Anebolu köyü, Karaman/Aşağı İznebolu köyü, Kastamonu/Taşköprü/Babnabolu köyü, Ermenek/Dindebolu köyü, Bolu/Taraklıborlu/Bolu köyü, Tarsus/Bolu Mezraası, Kengiri/Çankırı/Boluca Köyü, Boğazlayan/Bozok/Boluda Mezraası, Yalvaç/Boluca Köyü, Harput/ Bolu Mezraası, Şile/Bollu köyü, Maraş/Bolu Mezraası yer adları da yer almaktadır (BOA, 2013:124-143-172-211-255).

Önemle belirtilmelidir ki 'bolu' gerek ad, gerek sıfat, gerekse ek olarak kullanılsın sadece Türk dilinde ve kültüründe yaşayan bir sözcüktür. İleride ayrıntılı olarak değinileceği ve örnekleri verileceği gibi dünyada sadece Türk kültür coğrafyasında var olmuştur ve var olmaya devam etmektedir. Bu cümleden olmak üzere 'Bolu' adının tam 27 sözlük, lügat, ansiklopedi ve yüzlerce kitapta yaşadığını gösteren yüzlerce kaynağa ulaşılmıştır.

Bu kaynaklar arasında başlıcaları; Dede Korkut (Ergin, 2020), Divan-ü Lügâti't- Türk (Atalay,1985), Kutadgu-Bilig (Hacip, 1947),Kamusu'l-Alam (Sami, 1996), Kamus-ı Türkî (Sami,1991) Türk Dil Kurumu Tarama Sözlüğü (TDK,1969), Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (TDK, 2019), Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (Eren,1999, s.57), Oğuz Boylarında Şecere Kitabı (Uçakcı, 2020), Eski Türk-Moğol Kişi Adları Sözlüğü (Gülensoy-Küçükler, 2015), Doğu Türkistan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu (Yıldırım, 2015, s.140), Bulgaristan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu (Acaroğlu,1988) Modern Uygur Türkçesi Grameri (Kaşgarlı, 1992, s.83), Kıpçak Türkçesi Grameri (Karamanlıoğlu, 1994),Kırgız Türkçesi Grameri (Beştaş-Kutlu, 2004), Türkiye Türkçesi'ndeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi (Gülensoy, 2007), Türkçe Yer Adları Kılavuzu (Gülensoy, 1995), Türk Halklarının Anomastikası (Lezina- Superanskaya, 2019), Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler (Türkay, 2012, Türkiye'de Meskûn Yerler Kılavuzu (İçişleri Bakanlığı,1946) ve son olarak Anadolu'da Aşiretler Cemaatler Oymaklar 1453-1650, (Halaçoğlu, 2009), Türk Dili Araştırmaları Yıllığı (Tekin,1959, s.379-406) yer almaktadır.

“Bolu” Türkiye’nin birçok yöresinde değişik anlamlarda olmak üzere kullanılan ve yaşayan bir sözcüktür. Türk Dil Kurumu yayını olan Halk Ağzından Derleme Sözlüğü’ne (TDK,2019) göre; Balıkesir/Susurluk, Giresun/Şebinkarahisar çevrelerinde “çelik-çomak oyununda çeliği karşılamak için tutulan çubuk-çomak, Çankırı/Çerkeş çevresinde “Perşembe”, Konya/Ereğli, Durlaz, Tömek ve Sille’de “kira” demektir “Bolu yığması”, Muğla/Fethiye’de çocukların, çukurlara taş koyarak oynadıkları bir oyunun adı ve iyice doldurulmuş yer, “yığılmış şey” anlamındadır.“Bol” ve “bol” kökünden türemiş diğer bazı sözcük ve kullanımlar da şöyledir:“bolucan”, “canbolu”, “boli”, “bolada”, “bolka”, “bolak”, “bollamak”, “bollık”, “bollık”, “boluk”, “bolum”, “bolumsuz”, “bolurak”, “boluşcu”, “boluşluk”, “boluşmak”, “bolat”, “bolut”, “bolpazarı”, “bolcana” vb. “Bol” sözcüğü Artvin/Şavşat/Ilıca’da “çatı arası”, Iğdır/Taşburun’da “evin döşeme tahtaları” anlamı taşır. “Bolucan” Sivas/Zara’da bucak, “Canbolu” Bursa/Karacabey’de bir akarsuyun adıdır. “Bolada” Konya/Akşehir ve Aydın/Bozdoğan’da “ötmeyen horoz” demektir. “Bolat/Polat/Polatlı” sözcükleri Afyon/Dinar, Isparta/ Keçiözümlü, Aydın/Bozdoğan, Çulhan, Tokat/Zile çevrelerinde “erkek arı”, Ankara/Ahiköy’de “fincan tepsisi”; “bolak” , Niğde/Bor/Bahçeli köyünde “iz”, “boli” sözcüğü Çemişgezek/Tunceli /Nazımiye’de “palamut”; “bolka” Afyankarahisar-Balçıkhisar’da çuha veya kadifeden yapılmış “hırkaceket”; “boluşcu” Konya-Kadınhanı/ Başhöyük ve Karaçay’da “yardımcı”; “bolum” sözcüğü Denizli/Tekkeköy, Karaman/Burhan ve Kızılcık ile Konya/Hadım, İçel/Silifke ve Mut’da “içinde üzüm çiğnenen ahşap tekne”; Nevşehir, Niğde/Bor, Kırşehir/ Bahçeli, Ankara/Ahırılı’da “üzüm ezildikten sonra sırasının aktığı yalak”; “bollık” Erzincan’da “çocuğun cinsiyet organı”, “bolpazarı” Bolu-Mudurnu/İğneciler ’de “pazartesi”; “bolamak” Ordu/Ulubey’de “havayı yoğun şekilde duman doldurması”; İzmir/Bornova’da “sürmek, lekelemek”; “bolamadi” Van-Erciş’te “ara vermeden”; “bolavurt” Isparta/Şarkıkaraağaç/Yukarıdinek’te “ölçüşüz konuşan, rastgele atıp tutan”; “bolaz” Bursa-İnegöl/ Hocaköy’de “mani” anlamlarında kullanılan sözcüklerdir (TDK Derleme Sözlüğü, 1993, s.735).Tuncer Gülensoy Türkiye Türkçesi’nde kullanılan “bol”, “bolaki”, “bolamat”, “bolbolamad”, “bolbulamaç”, “bosbolamat”, “bolcana”, “bolcaman”, “bolurak”, “boltuk”, “bolkar-bulgar” gibi sözcükler ve anlamları hakkında örnekler vermiştir (Gülensoy, 2007, s.163).

Ayrıca Moğolistan’da Kişi Adları Sözlüğü’nde; Bolad (Balat-Polat-Polatlı), Bolai, Bolay, Bolbala (kadınadı), Boluğan Hatun, Bolmuş (Doğu Türk hakanı), Bolud (Bulut), Bolukan, Boluş (Kıpçakbaşbuğu) bulunmaktadır. Bu adlar arasında özellikle belirtilmesi gereken “Bolugan Hatun”dur. Nitekim Erzurum’un en önemli tarihi eserlerinden biri olan Yakutiye Medresesi

kitabesinde “İlhanlı Hakanı Sultan Olcaytu döneminde, Bolugan Hatun adına Selçuklu mimari tarzında 1311 tarihinde yaptırılmıştır” ibaresi bulunmaktadır.

Kazak Türkçesi’nde “bolat”, “bolatçı”, “boli”, “bolkar”, Kırgız Türkçesi’nde “bolbak”, “bolku”, “bolot”, “bolto”, “bolyasoru”; Türkmen Türkçesi’nde “boluca”, “bolur”; “boloklu”, “boldaç”, “bolgalı”, “bolargu”, “bolak”, “bolacalu”, “bolur”; Özbek Türkçesi’nde “bolhi”, “bolak-kazayaklı”, “bulak-kaz ayaklı” sözcükleri halen kullanılmaktadır (L.N. Lezina- A.V. Superansky, 2019:156). Başka bir Kazak Türkçesi Sözlüğü’nde “bolat-polat”, “boluv”, “bolatşı”, “bolaşaq”, “bolbir”, “bolbırlıq”, “boldırtuv”, “bolcağış”, “bolcal”, “bolcatuv”, “bolcırav”, “bolmaşı”, “bolmıs”, “bolumdu”, “bolısu” öztürkçe anlamları ile varlıklarını sürdürmektedirler (Oraltay, 1984, s.47). “Bol” sözcüğünün, Kırgız Türkçesi’ne ait başka bir kaynakta “bol: ol”, “bol: bolmak”, “bolum: oluş”, “bolgon: olan olmuş”, “bolgonsu: olur gibi olmak” (Beştaş-Kutlu, 2004, s.48), Kıpçak Türkçesi’ne ilişkin diğer bir kaynakta da “bolgıl”, “bolsun”, “boldı” biçiminde kullanımları vardır (Karamanlıoğlu, 1994, s.118).

Türkistan coğrafyası Anadolu’dan çok uzak olsa da, Türk boylarının kullandığı pek çok kelime ve yer adı, dil ve kültür mirası olarak Türkiye’de varlığını sürdürmektedir.

4. TOPONİMİK BELGELER: BOR-BORLU

Bor sözcüğü tamamıyla Türkçedir. Bu nedenle Türk Dünyası’nda kişi-soy-boy-yer adı ve atasözü olarak kullanılır. Bor ve borlu sözcüklerinin ne anlam taşıdığı konusuna girmeden önce Türkiye’de oldukça yaygın bir biçimde yanlış olarak bilinen ve algılanan bu konuyu açıklamak gerekir; Batı dillerinde ve Fransızcada yazılışı “bore” olan ve bor olarak okunan “bor madeni”(minéral de bore) ile Türkçe olan “bor” ve “borlu” sözcüklerinin hiçbir ilgisi ve ilişkisi yoktur. Çünkü “bore” Fransızca “boraks” elementinin kısaltılmış adıdır. Onların “bore” olarak yazdıkları ve “bor” olarak okudukları, bizde de bazı benzerlikler (Bor-Borlu-Uluborlu-Keçiborlu, geçti Bor’un pazarı gibi...) nedeniyle hiç sorgulanmadan (aynı “okul” sözcüğünün “oku” kökünden yola çıkarak anlamlandırılması ve Fransızca ecol’un gözardı edilmesi gibi) ilişkilendirilip ve Türkçe olduğu sanılarak kullanılan kimyasal elementin (potasyum nitrat) Osmanlı Türkçesindeki adı “güherçile”dir ve barut yapımında kullanılır.

Öte yandan bore yazılıp bor olarak okunması aynı Renault yazıp Reno okunması gibidir. Bursa’ya 1880 li yıllarda gelen gelen Fransız seyyahların bugüne ulaşan ve Bursa Metrosunun bazı istasyonlarını şenlendiren fotoğrafların sağ alt köşesinde Set-bachi: Setbaşı, Brousse: Bursa, Mosgue Chahadet (Şehadet Camii), 2 Mouradie Mosgue (2. Murat Camii) vb. ifadeler

yazılıdır. Bunlar Türkçe yer adlarının Fransızca-Türkçe karışımı yeni bir adlandırma-telaffuz olması bakımından ilginçtir ama örneğin Setbaşı'nın 100 yıl sonra 'Set-bachi' ye dönüşeceği anlamına gelmez. Bu ifadelere bakıp Chahadet veya Mouradie sözcüğünden anlam çıkarmaya çalışmak abesle iştigaldir. Türkçe yazım kuralları bellidir ve buna uygun adlandırmalar kültürel coğrafya zenginliği olarak varlığını sürdürmektedir (Aksan,1970,s.81-85). Bor; büyük dilbilimci Hasan Eren'in "Yer Adlarımızın Dili" adlı eserinde "bor yer" taşlık, işlenmemiş toprak, "por-pur" 1-taş, 2-taşlı toprak, 3- verimli olmayan, toprak, çorak toprak, 4-kireç, tebeşir, ak toprak olarak geçer (Eren,1965, s.155). Çor-Çorak-Çorlu, Bor, Bora, Borak, Borlu yakınlığı vb. Çoruh aslında Çoruk'tur (Doğru, 1985). Çor ise Iğdır yöresinde yetiştirilen pamuk bitkisini sararak özellikle yapraklarına zarar veren bir tür mantar hastalığının adıdır (Şimşek, 2025).

Bor kökü ve türevlerine yüzlerce örnek göstermek mümkündür. Tatar Türkçesindeki bur, çağdaş lehçelerde bor olarak kullanılır. "Buryat'lar, Buryatya, Soyot Türkleri, Burut, Bursa, Burdur, Harburut-Harput vb. gibi yer adlarına bu bakış açısıyla bakıldığında ilginç ufuklar açılır. Hitit kaynaklarında "çorak toprak" anlamında kullanılmıştır. Kazak Türkçesinde Karakalpakçada, Kırgızcada ve Eski Kıpçakçada tebeşir, kireç olarak geçer. Eski Kıpçakçadan itibaren Türkçe'nin hemen bütün lehçelerinde bol-bolu-bor-borlu-burlu-borak-çor-çoruk-çorak-çorlu kullanılmaktadır (Yudahin, 1965).

Bor-Borlu" adının bu denli Türkçe olması gerçeği karşısında ileri sürülen tez ciddiyyetten uzak ve bilimsel temelden yoksun bir iddia izlenimi vermektedir. Söz konusu ifadenin etimolojik olarak, Fransızcada önceleri 'kale' ve sonrasında 'şehir' anlamında kullanılan 'bourge-burg' kökünden türediğine dair birtakım savlar ileri sürülmeğe de, bu görüşlerin dilbilimsel temelleri tartışmaya açıktır. (Lüksemburg, Brandenburg, Petersburg, Edinburg, Hamburg, Salzburg vb.) Buna göre; "bor-borlu" sözcükleri de "burg"un değişime uğramış -Borg / Bor, Borglu / Borlu / Bolu - şeklindedir (Umar,1993, s.171). Bu tezi güçlendirmek için Burgaz, Burgazada-Burgaz Adası, Kumburgaz, Kemberburgaz, Lüleburgaz gibi örnekler verilmektedir ama nafiye. Çünkü bu da ilki gibi zorlama kokan ve fazlasıyla şüphe uyandıran bir eşleştirme çabasıdır. Üstelik Burgaz/Burgas; Moğolca: Borgustay (burgas "tal"-tay) Anadolu'da yaşayan Türkçe yer adlarının binlercesinden biridir (Gülensoy,1996, s.157-169). Balaburgaz ise Bulgaristan/Kırcaali'ye bağlı bir Türk köyüdür (Acaroğlu,1988:85). Soyadlar, kimlik kadar kültürel aidiyetleri de yansıtan önemli göstergelerdir.

Türkiye’de “Bor”, “Borlu” ve “Bolu” gibi yer adlarını taşıyan soyadlar, bu bağlamda hem coğrafi hem de kültürel sürekliliğin izlerini taşımaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de ne kadar “Bor” ve “Borlu” adı-soyadı taşıyan kişi ve yer adı varsa (sinema sanatçısı Ekrem Bora, denizci ve yazar Sadun Bora, bale sanatçısı ve kareograf Selçuk Bora, Bor, Borlu, Boraboy köyü vb.) bunların Türkçe olmadıkları ve dolayısı ile yüzbinlerce Türkiye Cumhuriyeti yurttaşının bilinçsizce kullandığı ileri sürülmektedir. Hâlbuki Türkiye’nin tam 23 ilinde (Şırnak, Muş, Gümüşhane, Gaziantep, Adana, Mersin, Kayseri, Niğde, Karaman, Konya, Antalya, Burdur, Muğla, Aydın, İzmir, Balıkesir, Çanakkale, Bursa, Bilecik, Eskişehir, Ankara, Aksaray ve İstanbul) onbinlerce yurttaş “bor-borlu” soyadını taşımaktadır (<https://forebears.io/surnames/borlu>). Benzer bir dağılım “bolu” kelimesi için de geçerlidir. Ancak “bolu” için Kahramanmaraş, Adıyaman, Diyarbakır, Erzurum ve Iğdır illerinin eklenmesi gerekmektedir (<https://forebears.io/surnames/bolu>). Sonuç olarak Türkiye’nin yaklaşık 60 ilinde yüzbinlerce yurttaş bor-borlu kelimelerini ad, soyad olarak yaşatmaktadır

5. ANADOLU, BALKANLAR VE ORTA ASYA COĞRAFYASINDA BOR VE BORLU ADLI YERLER

Türkiye’de adı “Bor” ve “Borlu” olan birçok yer vardır. Bunlar; Bingöl/Genç/Valir bucağı Şemsan köyü Bor mezraası, İçel/Silifke/Taşucu bucağı Akdere Işıklı köyü Bor mahallesi, Amasya/Taşova Destek bucağı Boraboy köyü, Kastamonu/Daday/ Kavalyayla Boracan mezraası, Bingöl/Karlıova/Boran mahallesi, Malatya/ Eskimalatya Boran mahallesi, Tunceli/Mazgirt/Muhindi/Veliyan köyü Boran mezraası, Hatay/Reyhaniye /Davutpaşahüyükü Boranayaz köyü, Sivas/Merkez Borazıtlar muhtarlığı, Çoruh/Varlık köyü Borbal mezraası, Bilecik/Osmaneli Borçak-Burçak muhtarlığı, Tunceli/Hozat/Sin bucağı Borcan köyü, Çoruh/Borçka ilçesi, Konya/Bordabaşı mahallesi, Sivas/Zara/Beypınar bucağı Kalesancak köyü Borikler mezraası, Bingöl/Solhan/Canut bucağı Kemera köyü Borka mezraası, İzmir/Bornova, Manisa/Gördes Borlu bucağı, Mardin-Batman/Gercüş/Hasankeyf/ Botkan mahallesi Borsunç köyü, Çorum/Tutçakallı/Borsunlu köyü, Bolu/ Kıbrısçık/Borucu mahallesi, Samsun/Vezirköprü/Çakal bucağı Boruk köyü, Bitlis/Çukur bucağı, Boryan mahallesi, Siirt/Pervari/Ataf muhtarlığı Borum köyüdür (Türkiye’de Meskûn YerlerKılavuzu,1946, s.167) (Bkz: Ek Çizelge 2 ve Ek Harita 2).

Alanya’daki Dim çayının kollarından birinin adı ‘Bor Çayı’dır. İkinci akarsu Kars Borluk köyü’nden akan ‘Borluk Çayı’dır. Üçüncüsü ise Burdur’daki Boryaz Suyu’dur. Amasya/Taşova/Borabay Gölü’de bor-bora kökündendir. 1928 yılında da Boraboy adını taşıyan köy, önceleri Erbaa ilçesine 1944’te Taşova’ya bağlandı. 1961’de Gölbeyli adını alan köy,

Bakanlar Kurulu kararı ile 1995'te Boraboy adını geri aldı. Görünen o ki ad değiştirme eğilimleri bazı çevrelerde hâlâ devam etmektedir ve bunun gerekçeleri ise çoğu zaman anlamlılıktan uzaklaşabilmektedir (Yeni Tabîî Yer Adları (1977:36). Bor adlı yerleşmelerin en ünlüsü ise atasözlerine bile işlemiş olan Niğde'nin Bor ilçesidir. Isparta'nın Uluborlu ve Keçiborlu ilçeleri de hemen ardından gelir. Bolu adı meselesi bahsinde açıklandığı gibi "Taraklıborlu", "Eflaniborlu", "Zağfiranborlu" ve "Gerede-i Borlu" da bu kümeye katılabilir.

Bitlis'in gerçek adı "Bor"dur. Büryan da aslında Boryan'dan gelir. Diğer bor-borlu'lar gibi anlamsız değişikliğe uğramıştır. Manisa / Demirci ilçesindeki Borlu kasabasının oldukça eskilere inen bir tarihi vardır. Manisa-İcikler arasındaki yolun adı "Borlu Yolu" dur. Yine Manisa-Demirci barajının kuzey-doğusunda yer alan Borlu deltası da unutulmamalıdır. Türkiye'nin en doğusundaki Dilucu'nun hemen yanı başında bulunan (Küçük Ağrı dağının doğu kıyısından Gürbulak'a ulaşan) ve İran'a açılan sınır kapısı Boralan / Boraltan köyü ve köprüsü de eklenmelidir. Gülensoy "Anadolu'da Türk Köy Adları" nın bir kılavuzu olan çalışmasında değiştirilen Türkçe köy adlarına da değinmiştir. Buna göre; Anadolu coğrafyasında yaşayan köy adları arasında Bolaca, Bol, Boran, Borcak, Borçak, Boru-cak, Boruk, Boruk-tolu bulunmaktadır (Gülensoy, 1995, s.7-8). Ayrıca "Boran-Borağan" Bingöl Karlıova'da bir mahalle adı iken "Boncukgöze "olarak değiştirilmiştir. Hâlbuki Türkçe bir kelimedir ve Büyük Türk Sözlüğü sayfa152a bendinde açıklandığı gibi 'buram buram dönerek karlı veya yağmurlu karışık esen şiddetli rüzgâr, fırtına' manasında kullanılan "borağan" adından gelmez ve hangi nedenle değiştirildiği açıklanmalıdır (Gülensoy, 1984, s.153).

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı tarafından 2013'te yayınlanan Osmanlı Yer Adları: II , (1530-1556) adlı eserde kayıtlı "Bor" kökünden türemiş köy ve mezraa adları da şöyledir; Boral / Eskişehir, Boradanı köyü / Sis / Çukurabad, Borankaya köyü / Halep, Boran mezraası / Antalya-Kayseri-Malatya, Boranı mezraası / Kuzey Kemaliye, Boraözü / Ankara, Borazan köyü / Balıkesir, Borazid mezraası / Sivas, Borbasköyü / Divriği, Borçha köyü / Arhova, Bornova /İzmir, Bornosye / Antakya-Halep, Borsucak köyü /Amasya, Borsun mezraası / Sis / Çukurabad, Bort köyü / Bitlis, Bortı köyü /Şuhud, Bortlazköyü /Sivas, Borumcuk köyü /Mardin, Boryaluca köyü /Hüdavendigâr /Aydıncık, Boryaz suyu / Gölhisar / Burdur, Deyr-i Borsomak köyü / Kâhta (BOA, 2013, s.255-256-413).

Doğu Anadolu'da yer alan Tunceli şehir merkezinde Aşağı ve Yukarı Bor adını taşıyan mahallelerinin varlığı Türk boy ve oymaklarından kalma dağ, su ve yer adlarının yanı sıra şehir merkezinde bile yaşaması bakımından

yeterince anlamlıdır (Kırzıoğlu,1984; Kırzıoğlu,1992). Öte yandan Tunceli şehir merkezinin 24 km kuzeyinde bulunan Bor (Çıralı) köyü, Orta ve Yukarı Bor olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Ayrıca 4.5.1937’de Tunceli hakkındaki Bakanlar Kurulu kararında:” 1-...Nazımiye, Keçizeken (Aşağı Bor) hattına kadar...” ibaresi bulunmaktadır. Unutulmuş ya da unutturulmuş “bor” adlarına bir diğer örnek Kağızman’dır. Burada Aras Nehri boyunca yerleşen Hazar-Kıpçak Türkleri’nden kalma bir ad olan “Boristan köyü ve vadisi bulunmaktadır (Aydın,2022:348). (URL-1). Bu bilgilere A. Zeki Velidi Togan’ın Anadolu coğrafyasındaki Bor-Borlu adlarını “UlıBorlu”, “Kiçi Borlu” adlarından özellikle söz ederek Kıpçak Türkleri’nin Borlu-Borlu boyu ile bağlantılı olduğunu yazması da eklenmelidir (Togan,1946:163). Ayrıca “Boraklu Yörükleri”, Boröyük Mahallesi (eski il), Borakça Mahallesi (Karahisar), Boranköy-Kayseri Karataş kayıtlarının varlığı bu konuda olağanüstü öneme sahip bilgilerdir (Halaçoğlu, 2009 ve 2012,s.101,102,117, 348, 363,412, 437, 1888, 2073). Ayrıca, 16.yüzyıl Eyalet-i Aydın/ “Liva-yı Saruhan” kayıtlarında Saruhan livasına bağlı “Temürcü-i Borlu” (Demirci-Borlu Kasabası) ve “Borlu-ı Saruhan” (Sadece Saruhan’ı kalmış durumda), Liva-yı Niğde’ye bağlı “Bor maa Kayı” yer (köy) adları kayıtlıdır (Baykara, 2015, s.217-222 ve Baykara,1984, s.265- 273).

Borboru, Kırgızistan İmlâ Sözlüğü ’nün adıdır (Soltonoev, 2003), (Kebekova, 1998). Öte yandan Eski Kırgız dilinde Bor: merkez, Boru: kent (köy) anlamı taşır ve Borboru, başkent Bişkek demektir. ”Bor gibi dağılmak, toz duman olmak”, “Olursan ol, olmazsan bor ol”, “Borlamak: hayvan besiciliği”, “Bor vermek: Ordo (aşık) oyununda kazananların kaybedenlere verdikleri ceza”, “Bor: Kırgız destanlarında gülle”, “Borla: Duvarını kireçle”,(Türkçe-Rusça Sözlük,1977:123) “Et görmeyen et görürse, büyük büyük yer, şeker görmeyen bor’u şeker sanır” atasözü ile “borlu borlu borlu kız, er alamayan şorlu kız” deyişi vardır (Turdeyoviç Kayıpov, 2000:17) Bir başka dilbilimciye göre “borkemik” Kırgız Türkçesi’nde da kıkırdak doku demektir (Yudahin,1965:146).

Ayrıca Borlu Boyu’ ndan söz eden bir kaynak daha bulunmaktadır. Buna göre; Borlu, boyu tarihte Hun-Borlu adı ile anılmaktadır. Bu boyun, Azerbaycan’da yaşayan ana kolunun Azerbaycan Türkçesi, Doğu ve Güneydoğu bölgesinde yaşayan uzantılarının Kurmançî ağzı, Anadolu’nun pek çok yöresinde yurt tutmuş bulunan diğer uzantılarının ise buldukları bölge ağızlarıyla konuştuıkları, Türkiye’nin doğu ve güneydoğu bölgelerinde Kurmançiler arasında yer aldığı ve Türkmen tairesine bağlı oldukları belirtilmektedir (Uçakcı, 2020, s.927).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bolu adı Türkçedir ve bu durum, tarihî kaynaklar ile dilbilimsel verilerle açıkça ortaya konulmaktadır. Buna karşılık, “Polis–Poli–Bolu” tezi, tarihsel, etimolojik ve kültürel bağlamda yeterli bilimsel temelden yoksundur. Benzer şekilde “Borlu” adı da Türkçedir; Borlu-Borglu biçimindeki yakıştırmalar dilbilimsel olarak geçersizdir. Anadolu’nun birçok yerinde yer alan “bor” kökü, Türk boylarının tarihi yerleşim pratikleri ile uyum içinde gelişmiş ve belgelerde bu şekliyle yer almıştır. Örneğin resmi kayıtlara göre günümüzde İnebolu olarak bilinen ilçenin gerçek adı “İneborlu”, Kastamonu’nun da “Kestanborlu” dur. Aynı şekilde “Tirebolu” adı da özgün haliyle Tire boyuna atfen “Tireborlu”dur. Bitlis’in adı da “Bor-Boryan”dır. Hatta yöresel yemeği “Büryan” da aslında “Boryan”dan gelir. Tatar Türkçesi’ndeki bur, çağdaş lehçelerde bor olarak kullanıldığı için Bursa, Burdur ve Harburut gibi yer adlarının da kökenlerinin “Bor” unsuruna dayandığına ilişkin etimolojik ve kültürel göstergeler mevcuttur.

Tarihi belge ve resmi kayıtlarda yer alan fakat günümüzde aslına uygun kullanılmayan ve hatta bilinmeyen örnekler arasında Gölpazar-ı Bolu (Bilecik), Pavli-i Bolu Seben/Bolu, Çarşamba-i Bolu (Domaniç / Kütahya), Taraklu-yu Bolu (Taraklıborlu), Zağfiranborlu, Eflanıborlu, Borlu-ı Saruhan, Bitlis / Bor, Kağızman / Boristan vadisi ve köyü, Tunceli Merkez İlçe Aşağı ve Yukarı Bor mahalleleri gibi yerleşme adları vardır. Bu adlar zamanla tahrif edilmiş, anlam bağlamları zayıflatılmış ve bazıları tamamen silinmiştir.

Bu bağlamda, yer adları yalnızca coğrafi bir tanımlama değil, aynı zamanda tarihsel süreklilik ve kültürel kimliğin ifadesidir. Toponimiye yönelik bu farkındalık, yalnızca akademik bir çaba değil, aynı zamanda bir kültürel hafızayı koruma yükümlülüğüdür. Bu çalışma bir milletin milli ve tarihi hafızasını ve kültürel kimliğini yansıtan unsurlar olduğunu ortaya koymaktadır. II. Dünya Savaşı’ndan bu yana sürdürülen yer adlarını değiştirme politikaları, kimliksel sürekliliği zedeleyen, tarihsel bağlardan kopuşa neden olan uygulamalar olmuşlardır.

Özellikle Bolu örneği üzerinden sürdürülen tartışmalar, “polis” ekinin zamanla “poli” “boli” ve sonunda “bolu” ya dönüştüğü iddiasına odaklanırken; bu yaklaşımın bilimsel zeminden ziyade varsayımlara dayandığı görülmektedir. Oysa etimolojik, sosyolojik ve tarihi veriler; Bolu, Borlu, Bor, Şor, Çor, Çorlu, Çorum gibi adların kökeninin Türkçede yaşamaya devam eden çok sayıda sözcükle ilişkili olduğunu ve bu adların Türk boylarının tarihsel hareketleriyle uyumlu olarak geliştiğini göstermektedir. Yer adlarının gelişigüzel ve biçimde yöntemsiz temelden yoksun bir biçimde değiştirilmesi, yalnızca kültürel değil aynı zamanda jeopolitik sonuçlar

doğurabilecek niteliktedir. Bir yerin adını korumak coğrafyaya dair sahipliği, hafızayı ve varlığını sürdürmenin yollarından ilkidir. Bu nedenle, toponimi bilimi yalnızca akademik bir alan değil; kültürel kimliğin ve tarihsel aidiyetin korunmasında stratejik bir araçtır. Sonuç olarak, Bolu örneği özelinde yapılan bu değerlendirme, Türkiye genelindeki benzer tartışmalar için de bir model oluşturabilecek niteliktedir. Yer adları üzerine yapılacak disiplinler arası çalışmalar, sadece bilimsel boşlukları doldurmakla kalmayacak; aynı zamanda geçmişle kurulan bağları yeniden güçlendirecektir.

KAYNAKLAR

- Acaroğlu, T. M. (1988). Bulgaristan'da Türkçe yer adları kılavuzu (T.T.K Yay. No. 200). TürkTarih Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (1970). Birkaç Türkçe yer adı ve bunların dilbilim ve kültür bakımından önemi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 26(1-2), 81-85.
- Aksan, D. (1974). Anadolu yer adları üzerine en yeni araştırmalar. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten, 21-22, 185-193.
- Albayrak Hacıoğlu, R. (2002). Borçalı toponimleri. Erdem, 14 (40).
- Armağan Ö, S. (2024). Türkçe yer adları: Kurtlapa. Oğuz-Türkmen Araştırmaları Dergisi, 7 (1),1-15.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/otad/issue/89181/1585708>
- Atalay, B. (1985). Divan-ı Lugat'it Türk tercümesi (Cilt III). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atsız, H. N.,& Naci, A. (1926). Anadoluda Türklere aid yer isimleri. Darü-l Fünun Türkiyat Enstitüsü, Türkiyat Mecmuası, 2, 243-260.
- Avcıoğlu, D. (1978). Türklerin tarihi (5. kitap, s. 1958). Tekin Yayınevi.
- Aydın, T. (2022). Türkiye'de köy adı değişiklikleri üzerine bir inceleme: Kağızman örneği. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (53), 345-361.
- Başkan, Ö. (1971). Türkiye köy adları üzerine bir deneme. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı -Belleten, 18, 237-251.
- Baydil, E. (2007). XVI. yüzyıl Urfa sancağının Boz-Âbâd ve Yalak nahiyelerindeki kırsal yerleşme adlarının tarihi coğrafya bakımından değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 15(2), 675-692.
- Baykara, T. (2015). Anadolu'nun tarihi coğrafyasına giriş -1: Anadolu'nun idari taksimatı (Gözden geçirilmiş 3. basım). Bilge Kültür Sanat.
- Baykara, T. (1984). Anadolu yer adlarının Orta Asya'daki benzerleri üzerine bir kaynak. TürkiyeYer Adları Sempozyumu Bildirileri, 265-273. Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- Beştaş, C., & Kutlu, A. (2004). Kırgız Türkçesi grameri. Diyarbakır.
- Bilgiç, E. (1946). Anadolu'nun ilk yazılı kaynaklarındaki yer adları ve yerlerinin tayini üzerine incelemeler. Belleten, 10(39), 381-424.Bozdoğan,

- S., & Benek, S. (2022). Yer adlarına teorik bir perspektiften bakmak: 'Eleştirel toponimi'. TUCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 513–516.
- Bozyiğit, A. E. (1995). Türk adbilim bibliyografyası (deneme). Ayyıldız Yayınları.
- Cahen, C. (1984). Osmanlılardan önce Anadolu'da Türkler (Y. Moran, Çev., 2. baskı, s. 303–304). E Yayınları.
- Clauson, G. S. (1972). An etymological dictionary of pre-thirteenth-century Turkish. Oxford:Clarendon Press.
- Cunbur, M. (1984). Evliya Çelebi Seyahatnamesinde yer adları. Türkiye Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, 201–217. Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- Darkot, B. (1978). Bolu maddesi. İslâm Ansiklopedisi, 1, 707–709. MEB Matbaası.
- Demircan, Ö. (1976). Türkiye yer adlarında vurgu. Türk Dili, (300), 402–411.
- Doğru, A. (1978). Köy adları ve Anadolu'nun geçmişi. Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, 17, 8197–8199.
- Doğru, M. (1984). Türkiye Yer Adları Sempozyumu üzerine. Türkiye Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, 285–288. Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- Doğru, M. (1985). Yukarı Kür boylarının yer adları üzerine bir araştırma (Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayın No: 16). İstanbul. Çobanlı, M., & Çobanlı, M. (1996). Borçalı toponimleri. Bakı Tehsil Cemiyeti.
- Emiroğlu, M. (1984). Bolu yöresi yer adları. Türkiye Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, 285–288. Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları
- Eren, H. (1965). Yer adlarımızın dili. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten, 13, 155–165. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/belleten/issue/38302/443259>
- Eren, H. (1971). II. Uluslararası Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Kongresi. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten, 19, 263–266.
- Eren, H. (1972). Suğla. Türkoloji Dergisi, 4(1), 93–96.
- Eren, H. (1999). Türk dilinin etimolojik sözlüğü. Türk Dil Kurumu.
- Ergin, M. (2020). Dede Korkut kitabı. Boğaziçi Yayınları.
- Erinç, S. (1986). Ekzonimler konusunda bir araştırma. İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayını Bülten, 2(3)

- Erinç, S. (1989). Güneydoğu Avrupa'da Türkçe ekzonimler. İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Bülteni, (6), 9–13.
- Eröz, M. (1966). Ege Bölgesi'nde yer (köy ve şehir) adları. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 19, 176–188.
- Eröz, M. (1972). Türk onomastiği bakımından Adapazarı yer adları. 1970–1971 Ders Yılı Sosyoloji Konferansları, 107–119. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Eröz, M. (1974). Doğu Anadolu köy adları üzerinde sosyolojik bir araştırma. Cumhuriyetin 50.Yılında Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Sorunları Semineri, 271–317. Atatürk Üniversitesi Yayını.
- Eröz, M. (1984). Sosyolojik yönden Türk yer adları. Türkiye Yer Adları Sempozyumu Bildirileri,43–53. Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- Ertem, H. (1973). Coğrafya adları dizini (Ankara Üniversitesi Yayınları: 230). Ankara Üniversitesi Basımevi.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/33646>
- Eyüpoğlu, D. C. (2023). Dede Korkut'taki Aladağ. Anasay, (26), 39–63.<https://doi.org/10.33404/anasay.1295866>
- Gülensoy, T. (1979). Anadolu yer adları üzerine bir araştırma: Bazlambaç. Türk Kültürü Dergisi,17(197), 297–300.
- Gülensoy, T. (1979). 24 Oğuz boyunun Anadolu'daki izleri. Türk Halkbilim Araştırmaları Yıllığı1977, Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 28, 73–98.
- Gülensoy, T. (1984). Elazığ, Bingöl ve Tunceli illeri yer adlarına bir bakış. Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, Milli Folklor Araştırmaları Dairesi Yayınları, 60, 149–156.
- Gülensoy, T. (1995). Orta Asya'daki Türk yer adlarının Anadolu'daki izleri. Tarih Boyunca Anadolu'da Türk Nüfus ve Kültür Yapısı (Tebliğler). Türk Yurdu Yayınları, 163
- Gülensoy, T. (1995). Türkçe yer adları kılavuzu. Türk Dil Kurumu Yayınları, 17(197).
- Gülensoy, T. (1996). Kazakistan'da ve Türkistan'da (Özbekistan'da) Türk yer adları ve Anadolu'daki izleri. Türk Kültürü Araştırmaları, 32(1–2).
- Gülensoy, T. (2007). Türkiye Türkçesi'ndeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü: Etimolojik sözlük denemesi-I (A–N). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları, 911.

- Gülensoy, T., & Küçüker, P. (2015). Eski Türk-Moğol kişi adları sözlüğü. Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Güllüdağ, N. (2002). Sarıkamış Başköy'de kişi adları. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(1), 79–85.
- Güzelbey, C. C. (1987). Gaziantep yer adları. Belgelerle Türk Tarih Dergisi, 30–39.
- Hacip, H. Y. (1947). Kutadgu Bilig. Türk Dil Kurumu. <https://kutuphane.tdk.gov.tr/details?id=37989>
- Halaçoğlu, Y. (1991). XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun iskân siyaseti ve aşiretlerin yerleştirilmesi. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Halaçoğlu, Y. (2009). Anadolu'da aşiretler cemaatler oymaklar (1453–1650) (6 cilt). ToganYayınevi.
- Halaçoğlu, Y. (2012). XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun iskân siyaseti ve aşiretlerin yerleştirilmesi. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Işıtman, İ. R. (1945). Köy adları üzerine bir irdeleme. Türk Dil Belleteni, III. Seri, 52–61.
- Kahraman, S. A., & Dağlı, Y. (2013). Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi (2.kitap, s. 370). Yapı Kredi Yayınları.
- Kalfaoglu, İ. (2013). Küçük Asya kıtasının tarihi coğrafyası. Albatros Yayınevi.
- Karaboran, H. H. (1984). Türkiye'de mevkii adları üzerine bir araştırma. Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, Milli Folklor Araştırmaları Dairesi Yayınları, 60, 97–148.
- Karaboran, H. H. (1989). Çemişgezek'te mevkii adları. Fırat Havzası II. Folklor ve Etnografya Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 153–182.
- Karaboran, H. H. (1982). Folklor açısından Yukarı Çukurova, Hatay-Maraş çöküntü hendeğinde mevkii adları. II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, II Cilt, Halk Edebiyatı.
- Karal, E. Z. (1943). Osmanlı İmparatorluğunda ilk nüfus sayımı 1831. TC Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü Neşriyat, 195.
- Karamanlioğlu, A. F. (1994). Kıpçak Türkçesi grameri. Türk Dil Kurumu Yayınları, 579
- Kaşgarlı, M. S. (1992). Modern Uygur Türkçesi grameri. Orkun Yayınevi.
- Kayıpov, T. S. (2000). Kırgız halk türküleri. Van.
- Kebekova, B. (1998). Canış, Bayış, Bişkek: ğam Basması. Kırgız Respublikasının Uluttuk Ğlimder Akademiyası, Manastaanuu Cana

- Körköm Madaniyattın Uluttuk Borboru, El Aralık (Meerim) Kayımduuluk Fondusu, El Adabiyatı Seriyası, 4.
- Kemâloğlu, M. (2013). Anadolu'da Türklere aid yer isimleri / H. Nihal-Ahmed Naci. AkademikBakış Dergisi, 38.
- Kırzioğlu, F. M. (1972). Karapapaklar. Erzurum.
- Kırzioğlu, F. M. (1984). Selçuklu fetihlerinden önce (1064–1071) Doğu Anadolu'da Türk boy ve oymaklarından kalma dağ ve su adları. Türk Yer Adları Sempozyumu, Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- Kırzioğlu, F. M. (1992). Yukarı Kür ve Çoruk boylarında Kıpçaklar. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Koca, S. (2005). Türkiye'de yer adlarının değişimi ve coğrafi yansımaları. Gazi Üniversitesi Coğrafya Bölümü Yayınları, 3(2), 27–39.
- Koday, S., & Aydın, T. (2016). Elmalı'da (Antalya) geçmişten günümüze yerleşme adları üzerine bir inceleme. TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, 13–14 Ekim 2016.
- Kütükoğlu, M. S. (2012). Osmanlıdan günümüze yer adları. Belleten, 76(275), 147–166. <https://doi.org/10.37879/belleten.2012.147>
- Lezina, N. T., & Superanskaya, A. V. (2019). Türk onomastikası: Çin Seddi'nden Viyana kapılarına kadar bütün Türk halkları, 23.000 boy, oymak ve oba (2. baskı). Selenge Yayınları.
- Ligeti, L. (1991). Bilinmeyen İç Asya (Cilt II, s. 2048). MEB Yayınevi.
- Memmedli, Ş. (1995). Parçalanmış Borçalı. Azerbaycan Devlet Neşriyatı.
- Namık, H. (1934). Coğrafi isimlerin ehemmiyeti. Haritacılar Mecmuası, 4, 104–107.
- Nişanyan, S. (2020). Türkiye yer adları sözlüğü (Bolu maddesi, 1. baskı). Liberus Kitap.
- Oraltay, H. (1984). Kazak Türkçesi sözlüğü (Cilt 8). Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını.
- Orcan, S. (1984). Toponimi: Coğrafi yer adları standardizasyonunun milli ve milletlerarası önemi. Türkiye Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, 55–62. Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- Oy, A. (1961). Tekirdağ'da yer adları. Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, 145–146.
- Ögel, B. (1971). Türk mitolojisi (Vol. 1971, p. 181). MEB.
- Özdemir, T. (1992). Bolu şehri (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özdemir, T. (1997). Bolu'nun şehir coğrafyası özelliklerine genel bir bakış. Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 2(3).
- Özdemir, T. (2011). Balkan Yarımadası'ndan Anadolu'ya Türk göçlerinin Lalapaşa nüfusu üzerine etkileri ve dağılışı. TDA Vakfı Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, 98(195).
- Özür, N. (2015). Strabo'nun coğrafyası. Coğrafya Dergisi, 30, 79–90.
- Platon. (1983). Kratylos. In T. Aktürel (Çev.), Diyaloglar I. Remzi Kitapevi.
- Radloff, W. (1866). Güney Sibirya Türk boylarının halk edebiyatı ile ilgili örnekler. St.Petersburg.
- Ramsay, M. W. (1961). Anadolu'nun tarihi coğrafyası (M. Pektaş, Çev.). MEB Yayınları.
- Robert, L. (1980). Eskiçağ Anadolu'sunda yer adları. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, 1.
- Sami, Ş. (1991). Kâmûs-ı Türki. Tercüman Yayınları.
- Sami, Ş. (1996). Kâmûsu'l-A'lâm. Kaşgar Neşriyat.
- Sevinç, N. (1983). Gaziantep'te yer adları, Türk boyları, Türk aşiretleri, Türk oymakları (Sayı:26). Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Soltonoev, B. (2003). Kırgız tarihi. Arhi Innovatsiyalık Borboru.
- Strabon. (1981). Coğrafya-Geographika (Kitap XIV, Bölüm II-IV, A. Pekman, Çev.). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 2796.
- Süme, M. (2018). Türklerde yer adı verme geleneği ve Oğuz boylarının Bolu'daki izleri. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(1), 263–291.
- Sümer, F. (1967). Oğuzlar (Türkmenler). Ankara Üniversitesi DTCF Yayını.
- Sümer, F. (1999). Türk devletleri tarihinde şahıs adları I-II. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Şimşek, O. (2024). Doç. Dr. Oğuz Şimşek'le yapılan görüşme. İğdır.
- Tekin, T. (1959). Türk Dili Araştırmaları Yıllığı. Belleten, 379–406.
- Texier, C. (1921). Küçük Asya (Cilt 3, Harita No: 3). Matbaa-i Amire.
- Togan, A. Z. V. (1946). Umumi Türk tarihine giriş I. Halk Kitabevi.
- Tunçel, H. (2000). Türkiye'de ismi değiştirilen köyler. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 23–34.
- Tümertekin, E., & Özgüç, N. (2019). Beşeri coğrafya. Çantay Kitabevi.

- Türkay, C. (1979). Osmanlı İmparatorluğu'nda oymak aşiret ve cemaatler (Kaynak Eserler Dizisi No: 1). Tercüman Gazetesi.
- Uçak, N. Ö. (2000). Sosyal bilimler ve kütüphanecilik alanında nitel araştırma yöntemlerinin kullanımı. *Bilgi Dünyası*, 1(2), 255–279.
- Uçakcı, İ. (2020). Oğuz boyları, aşiret, oymak, cemaatler (Şecere kitabı) (Yayın No: 1025). Bilgeoğuz Yayınları.
- Umar, B. (1993). Türkiye'deki tarihsel adlar. İnkilâp Yayınevi.
- Ural, Y. (2000, 24 Ağustos). Ben etimolog değilim. *Milliyet Gazetesi*.
- Witteck, P. (1935). Bizanslılardan Türklere geçen yer adları (M. Eren, Çev.). *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, I. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Yalçın, A. (1999). Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer adlarının tarihi ve kültürel kökenleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 55–70.
- Yavuz, S., & Şenel, M. (2013). Yer adları (toponim) terimleri sözlüğü. *Turkish Studies*, 8(8), 2239–2254.
- Yazıcıoğlu, H. (1982). Safranbolu: Safranbolu-Karabük-Ulus-Eflâni. Özer Matbaası.
- Yediyıldız, B. (1984). Türkiye'de yer adı verme usulleri ve adı değişikliklerinin tarihi gelişimi. *Türk Yer Adları Sempozyumu*, 25–41.
- Yıldırım, K. (2015). Doğu Türkistan'ın yer adları (1. baskı). Kesit Yayınları.
- Yıldırım, M. (2024). Alaçam (Samsun) ilçesinde toponomik yer adları ile ilgili analizler ve mübadelenin etkileri. *TUCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*. <https://www.academia.edu/126474729/>
- Yudahin, K. K. (1965). Kırgızca-Orusça sözdük. Moskva.
- Yücel, Y. (1964). Paflagonya ve Bolu'nun Türk hâkimiyetine girişi hakkında düşünceler. *Çele Dergisi*, 18.

Kurum, Dernek ve Kuruluşlar

- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu. (1969). *Tarama Sözlüğü*. TDK.
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu. (1993). *Derleme Sözlüğü II (2. baskı, B)*.
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu. (2019). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (Cilt I–XIII)*.
- Maarif Vekâleti. (1929). *Coğrafi İsimlerin İmlâları Hakkında Rapor*.
- SSCB İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü. (1977). *Ruskiy Sözlük: Türkçe–Rusça*. Yazık Yayınevi.

- Société De Géographie. (1832). Bulletin: Première Section Mémoires, Extraits, Analyses et Rapports (No. 112, Août).
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (2013). Osmanlı Yer Adları II: Anadolu, Karaman, Rum, Diyarbakır, Arap ve Zülkadriye (Maraş) Eyaletleri 1530–1556 (Şamve Halep dâhil).
- Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı. (1984). Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri (11–13 Eylül). Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 60.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. (1971). İbn Batuta Seyahatnamesinden Seçmeler (Cilt 1, s. 11, Haz. İ. Parmaksızoğlu). Devlet Kitapları, 1000 Temel Eser.
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Yayınları. (1946). Meskûn Yerler Kılavuzu (Cilt I, Seri II, Sayı 2). Başbakanlık Devlet Matbaası.
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. (1981). Köylerimiz (No. 327; Seri 3; Sayı 2).
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. (1946). Türkiye’de Meskûn Yerler Kılavuzu (Seri 2, Sayı2).
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. (1977). Yeni Tabî Yer Adları. İller İdaresi Genel Müdürlüğü, (Seri III, Sayı 1).
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. (1981). Köylerimiz.
- URL I:** <https://www.haritatr.com/harita/Boristan/70848> son erişim tarihi: 19.12.2025
- URL II:** https://iletisim.com.tr/kitap/balkanlar-i-tahayyul-etmek/10280_son erişim tarihi: 19.12.2025

Ek Çizelge 1: Türkiye ve Balkan Coğrafyasındaki Bolu Adlı Yerler

ADI	YERİ	Derece (N)	Dk.	Derece (E)	Dk.
Niğbolu	Plevne- Bulgaristan	43	42	24	53
Etrebolu	Sofya- Bulgaristan	42	49	23	58
İznebol	Ruşçuk- Bulgaristan	43	56	26	12
Bolluksu- Bolayır	Varna- Bulgaristan	43	15	27	48
Durabolu	Razgrad- Bulgaristan	43	31	26	31
Süzebolu	Burgaz-Bulgaristan	42	30	27	27
Edrenbolı	Edime	41	40	26	34
Hayrabolu	Tekirdağ	41	12	27	2
Misebolu	Bursa-Mudanya	40	19	28	54
Gelibolu	Çanakkale	40	24	26	40
Kestanbolu k	Çanakkale-Ezine	39	43	26	12
Tekebolu	Balıkesir-Burhaniye	39	30	27	4
Adabolu	Bursa-İnegöl	40	5	29	29
Canbolu d.	Bursa-Karacabey	40	11	28	21
Balyanbolu	Aydın-Kuşadası	38	6	28	13
Direbolu	Kütahya-Lazkiye	37	40	29	4
Çrş.Bolu	Kütahya-Domaniç	39	47	29	36
Bolvadin	Afyon-Bolvadin	38	42	31	3
Boluca	Isparta-Yalvaç	38	16	31	12
Bollu köyü	İstanbul-Şile	41	6	30	7
Bolı köyü	Bolu	40	23	30	29
Akçabolu	Bolu-Gerede	40	48	32	25
Pavli-i Bolu	Bolu-Seben	40	24	31	34

G.PazarBolu	Bilecik	40	9	29	58
Safranbolu	Karabük	41	15	32	40
Eflâni-i Bolu	Karabük	41	25	32	56
İnebolu	Kastamonu	41	58	33	45
Boluca	Yozgat-Boğazlıyan	39	12	35	12
Babnabolu	Kastamonu	41	30	34	12
Dindebolu	Karaman-Ermenek	36	38	32	53
Anebolu	Trabzon-Arhavi	41	21	41	18
İznebol köyü	Karaman	37	19	33	21
Direbolu K.	Trabzon	40	59	39	43
Bolu mez.	İçel Tarsus	36	54	34	51
Boluca köyü	Çankırı-Kangırı	40	36	33	36
Boluta mez.	Yozgat-Boğazlıyan	39	10	35	15
Bolu mez.	Elazığ-Harput	38	42	39	15
Bolu mez.	Kahramanmaraş	37	33	36	54
Tirebolu	Giresun	41	0	38	50
Parabolu	Giresun-Görece	41	2	38	59
Yanbolu d.	Trabzon-Arsin	40	57	39	56
Bolucan	Sivas-Zara	39	40	37	59
Ofçabolu	İştip-Üsküp-Make.	42	0	21	23
Ofçabolu ov.	İştip-Üsküp-Make.	42	0	21	23

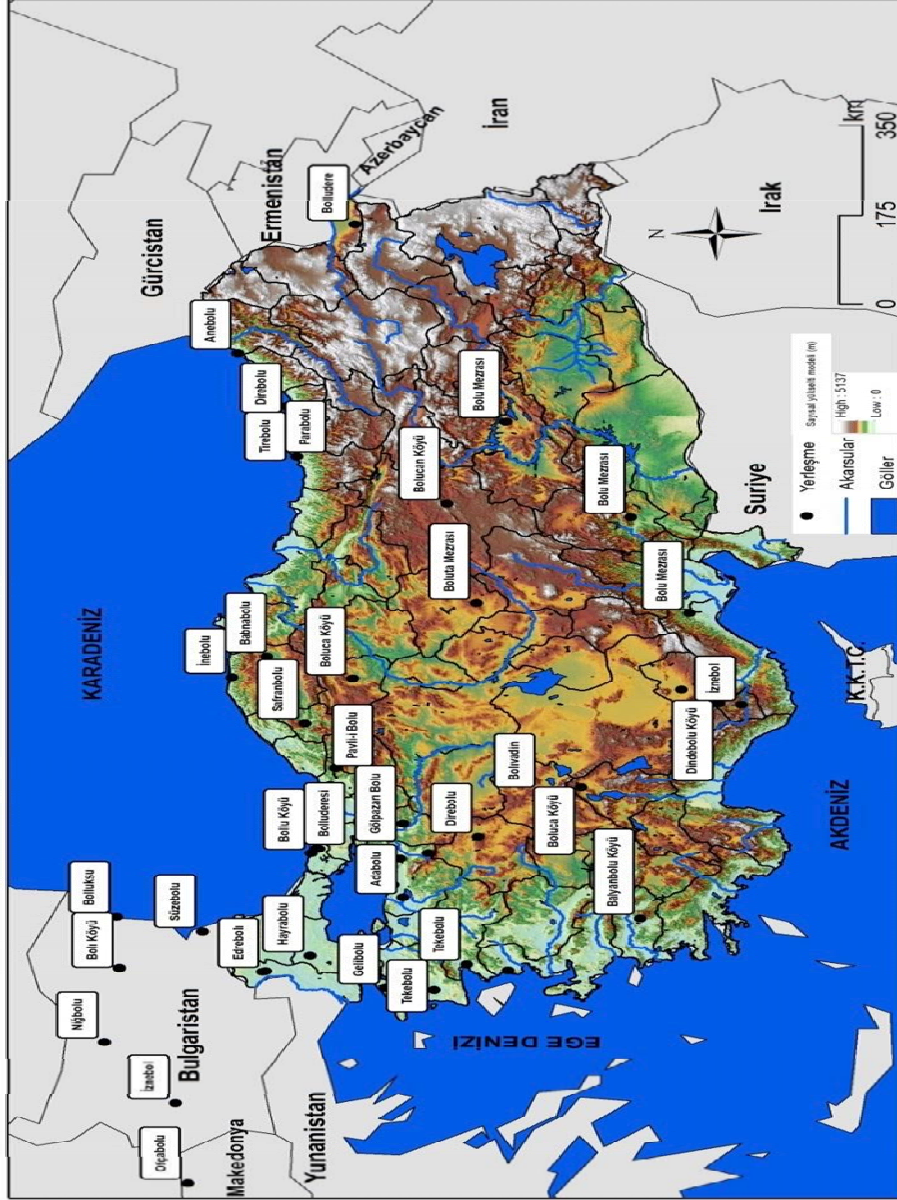
Ek Çizelge 2: Türkiye, Balkanlar ve Orta Asya'daki Bor-Borlu Adlı Yerler

ADI	YERİ	Derece (N)	Dakika	Derece (E)	Dakika
Bor mezraası	Bingöl-Genç	38	44	40	33
Bor mahallesi	İçel-Silifke	36	22	33	55
Boraboy köyü	Amasya-Taşova	40	48	36	10
Boracan mezraası	Daday	41	28	33	27
Boran mahallesi	Bingöl-Karlıova	39	17	41	0
Boran mahallesi	Eskimalatya	38	25	38	23
Boran mezraası	Tunceli-Mazgird	38	56	39	42
Boranayaz köyü	Hatay-Reyhaniye	36	16	36	34
Borazıtlar muh.	Sivas-Merkez	39	44	37	1
Borbal mezraası	Çoruh-Varlık köy	40	39	41	13
Borçak mah.	Bilecik-Osmaneli	40	21	30	0
Borcan köyü	Tunceli- Hozat	39	6	39	13
Borçka	Artvin-Çoruh	41	21	41	40
Bordabaşı mah.	Konya	37	52	32	29
Borikler mezraası	Sivas-Zara	39	53	37	45
Borka mezraası	Bingöl-Solhan	38	58	41	3
Borlu bucağı	Manisa-Gördes	38	55	28	17
Bornova	İzmir	38	28	27	13
Borsunç köyü	Mardin-Gercüş	37	34	41	23
Borsunlu köyü	Çorum	40	32	34	46

Borucu mah.	Bolu-Kıbrısçık	40	24	31	51
Boruk köyü	Samsun-V. köprü	41	8	35	27
Boryan mah.	Bitlis	38	24	42	6
Borum köyü	Siirt-Pervari	37	52	42	37
Bor çayı (Dim)	Antalya-Alanya	366	33	32	12
Borluk çayı	Kars	40	29	43	14
Borluk köyü	Kars	40	30	43	15
Boryaz suyu	Burdur-Göhlisar	37	8	29	30
Boraboy gölü	Amasya-Taşova	40	48	36	9
Taraklıborlu	Bolu	40	23	30	29
Bor	Niğde	37	53	34	33
Uluborlu	Isparta	38	4	30	27
Keçiborlu	Isparta	37	56	30	18
Eflâniborlu	Karabük	41	25	32	57
Zağfiranborlu	Karabük	41	15	32	40
Gerede-i Borlu	Bolu	40	48	32	11
Borlu kasabası	Manisa-Demirci	38	43	28	26
Borlu Yolu	Manisa-İcikler	38	47	28	35
Borlu deltası	Manisa-Demirci	38	36	28	17
Boralan köyü	İğdır-Aralık	39	39	44	48
Boralan köprüsü	İğdır-Aralık	39	36	44	47
Borağan mahallesi	Bingöl-Karlıova	39	17	41	0

Boral köyü	Eskişehir	39	46	30	31
Boradanı köyü	Çukurabad	36	59	35	19
Borankaya köyü	Halep	36	12	37	8
Boran mezraası	Antalya	36	53	30	42
Boran mezraası	Kayseri	38	43	35	28
Boran mezraası	Malatya	38	21	38	18
Boranı mezraası	Kemaliye	39	15	38	29
Boraözü	Ankara	39	53	32	48
Borazan köyü	Balıkesir	39	39	27	53
Borazid mezraası	Sivas	39	46	37	0
Borbas köyü	Sivas-Divriği	39	22	38	6
Borçha köyü	İzmir-Bornova	38	28	27	14
Bornosye	Hatay-Antakya	36	12	36	9
Bornosye	Halep	36	13	37	25
Borsucak köyü	Amasya	40	39	35	50
Borsun mezraası	Çukurabad	36	60	35	20
Bort köyü	Bitlis	38	15	42	6
Bortı köyü	Karahisar-Şuhud	38	32	30	32
Bortlaz köyü	Sivas	39	45	37	5
Borumcuk köyü	Mardin	37	18	40	43
Boryaluca köyü	Hüdâvendigar	40	11	29	3

Boryaluca köyü	Mersin-Aydıncık	36	14	33	18
Borsomak köyü	Adıyaman-Kâhta	37	47	38	37
Aşağı Bor mah.	Tunceli-Merkez	39	6	39	2
Yukarı Bor mah.	Tunceli-Merkez	39	7	39	3
Bor köyü	Tunceli-Merkez	39	13	39	35
Boristan köyü	Kars-Kağızman	40	6	43	11
Boristan vadisi	Kars-Kağızman	40	6	43	11
Boranköy	Kayseri-Karataş	38	39	35	32
Borakça mahallesi	Afyon-Karahisar	38	45	30	32
Boröyük mahallesi	Karapınar-Konya	37	43	33	32
Boraklu Yörükleri	Amasya	40	39	35	50
Boraklu Yörükleri	Erzincan	39	44	39	29
Borlu-1 Saruhan	Saruhan-Manisa	38	44	27	33
Bor Kayı köyü	Niğde	37	58	34	40
Borboru	Bişkek Kırgız	42	52	74	34
Boroviçe köyü	Vidin Bulg.	43	59	22	52
Borovan köyü	İvraca-Bulg.	43	12	23	33
Boraklu Yörükleri	Mersin	36	48	34	32
Boraklu Yörükleri	Üsküp-Bulg.	41	59	21	21

Harita 1. Türkiye, Balkanlar ve Orta Asya Coğrafyasındaki Bolu Adlı Yerler (Doç. Dr. Mehmet Ali Çelik tarafından düzenlenmiştir. Temmuz 2025)

